

แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2567

องค์การสวนพฤกษศาสตร์

Welcom SBG

บทสรุปผู้บริหาร

แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้มีการทบทวนและจัดทำแผนวิสาหกิจ ระยะที่ 2 เป็นแผนวิสาหกิจ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2566-2570 นำเสนอผ่านความเห็นชอบโดยคณะกรรมการ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2567 เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ทรัพยากร และนโยบายการกำกับดูแล เพื่อให้สามารถบรรลุ ตามเป้าหมายของแผนวิสาหกิจ โดยมีความเชื่อมโยงกับแผนระดับต่างๆ และมีสาระสำคัญดังนี้

ความเชื่อมโยงแผนระดับต่างๆ โดยสรุปดังต่อไปนี้

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้ให้ความสำคัญและจัดทำความเชื่อมโยงกับแผนในระดับต่างๆ ลงไปสู่แผนปฏิบัติการประจำปีขององค์การฯ โดยมีการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และเป้าหมายตาม กลยุทธ์ระดับโลกเพื่อการอนุรักษ์พืช (GSPD) มาเป็นเป้าหมายการดำเนินงานให้เกิดความยั่งยืน เชื่อมโยงไปสู่การ ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนปฏิรูปประเทศ แผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม BCG Model แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ และแผน ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระยะ 20 ปี สู่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย องค์การฯ ตามแผนภาพความเชื่อมโยง ดังนี้

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)		เป้าหมายตามกลยุทธ์ระดับโลกเพื่อการอนุรักษ์พืช (Global Strategy of Plant conservation)	
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง			
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 5	
ด้านความมั่นคง	ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน	ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	
- การรักษาความมั่นคงและผล ประโยชน์ทาง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทาง ทะเล	- สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว - ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม	- ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพในหลากหลายมิติและขยายโอกาสสู่เวที ระดับโลก - สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว	
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ			
ประเด็นที่ 18 การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน	ประเด็นที่ 5 การท่องเที่ยว	ประเด็นที่ 23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	
เป้าหมาย : ยสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพ ดีขึ้นอย่างยั่งยืน	เป้าหมาย : ความสามารถทาง การแข่งขันด้าน การท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น	เป้าหมาย : มูลค่าการลงทุนวิจัย และพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ใน ประเทศเพิ่มขึ้น	
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13			
หมวดหมู่ที่ 2	หมวดหมู่ที่ 10	หมวดหมู่ที่ 11	หมวดหมู่ที่ 12
เป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน	ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ	ไทยสามารถลดความเสี่ยงและ ผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์ การพัฒนาแห่งอนาคต
แผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม			
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล	ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัล	สร้างสังคมคุณภาพที่ ทั่วถึงเท่าเทียมด้วย เทคโนโลยีดิจิทัล	ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็น รัฐบาลดิจิทัล
		พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุค เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล	สร้างความเชื่อมั่นในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล
BCG Model			

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน แนวทางการดำเนินงานการยกระดับและเพิ่มมูลค่าของการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสร้างและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม				
แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ				
สาขาทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาท ภารกิจเชิงส่งเสริม				
กรอบภารกิจของสาขาทรัพยากรธรรมชาติ : พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ ควบคู่กับการอนุรักษ์และสร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ให้แก่ชุมชนและประชาชน รวมถึงบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดมูลค่าทางสังคมและเศรษฐกิจ				
แนวทางการพัฒนารัฐวิสาหกิจ ตามจุดหมายตามแผนพัฒนาฉบับที่ 13				
จุดหมายที่ 2 การท่องเที่ยว อ.ส.พ เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณค่าและยั่งยืน	จุดหมายที่ 10 เศรษฐกิจหมุนเวียน Carbon ต่ำ อ.ส.พ. มุ่งเน้นการดำเนินงานมุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ และมุ่งเน้นการทำงานตามกรอบ BCG Model	จุดหมายที่ 12 กำลังคนสมรรถนะสูง อ.ส.พ. เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและเป็นสถาบันวิชาการด้านพืช ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ เผยแพร่ถ่ายทอด และแหล่งอนุรักษ์ ศึกษาวิจัย ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ		
แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระยะ 20 ปี (ปี พ.ศ. 2560-2579)				
ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ คุ้มครอง ปันฟู ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนากลไก ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการองค์การอย่างมีธรรมาภิบาลและทันต่อการเปลี่ยนแปลง		
วิสัยทัศน์ : สวนพฤกษศาสตร์ระดับโลกเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน				
พันธกิจ : เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก ด้วยการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด การศึกษาวิจัย และการสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสร้างสรรค์เพื่อการคงอยู่อย่างยั่งยืนของความหลากหลายทางชีวภาพ				
ประเด็นยุทธศาสตร์				
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก (BGCI Standard)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 มุ่งสร้าง และพัฒนาการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด ด้วยมาตรฐานระดับโลก	ยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งการศึกษา วิจัย และสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และพาณิชย์	ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้สภาวะวิกฤติ

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ซึ่งเป็นเป้าหมาย และทิศทางของกิจการ ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2567 เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในปี 2567 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทรัพยากร และการกำกับดูแล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายภายใต้แผนระยะยาว หรือ แผนวิสาหกิจขององค์กร ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจและแผนระดับประเทศ

ตารางความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการ

VISION : สวนพฤกษศาสตร์ระดับโลกเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน (The World Class Botanic Garden for sustainable future)				
<p>Mission Statement 2566-2570</p> <p>เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก ด้วยการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด การศึกษาวิจัย และการสร้างมูลค่าเพิ่ม อย่างสร้างสรรค์เพื่อการคงอยู่อย่างยั่งยืนของความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>To be the world class standard botanic garden through ex situ conservation, research and creative value-added for sustainability of biodiversity</p>				
<p>ค่านิยม (Core Value) = BGO</p> <p>B : Bold Professional : มุ่งเน้นความเป็นมืออาชีพ (Demonstrate High Performance/Respect each other/Demonstrate discipline of thought)</p> <p>G : Grow with Learning : เติบโตด้วยการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน</p> <p>O : Operate with Creativity : ปฏิบัติงานด้วยความคิดสร้างสรรค์</p>				
ยุทธศาสตร์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ 2566-2570				
<p>SO1</p> <p>ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ มาตรฐานระดับโลก (Goal : BGCI Standard)</p>	<p>SO2</p> <p>มุ่งสร้างและพัฒนาการ อนุรักษ์พืชนอกถิ่นกำเนิดสู่ มาตรฐานระดับโลก (Goal : Global Strategy for Plant Conservation)</p>	<p>SO3</p> <p>มุ่งการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรม ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Goal : Biodiversity Research and Innovation)</p>	<p>SO4</p> <p>สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วย ผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่า เชิงสังคม และพาณิชย์ (Goal : ผลตอบแทนเชิง พาณิชย์และเชิงสังคม)</p>	<p>SO5</p> <p>พัฒนาและปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการด้านการบริหาร จัดการสมัยใหม่เพื่อรองรับ การดำเนินงานภายใต้ สถานะวิกฤติ</p>
เป้าหมายการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2567				
<p>พัฒนาองค์ประกอบสวน พฤกษศาสตร์ให้สามารถผ่านการ</p>	<p>ความสำเร็จต่อการตอบสนอง เป้าหมาย GSPC (Global Strategy for Plant</p>	<p>1) องค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลาย ทางชีวภาพได้รับการศึกษารวบรวมเพื่อ เป็นแหล่งอ้างอิงทางพฤกษศาสตร์</p>	<p>1) ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ (ROI) - กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น (Economic Profit)</p>	<p>1) ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการองค์กรมีมาตรฐานตาม Core Business Enablers</p>

รับรองมาตรฐาน ตาม BGCI Accreditation	Conservation Target) เป้าหมาย 1,7,8	2) จำนวนผลงานวิจัยและพัฒนา องค์ความรู้ และนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	- รายได้ ปี 2567 = 45 ลบ. 2) ผลตอบแทนเชิงสังคม (SROI) 3) ขยายกิจกรรมด้านการเรียนรู้และบริการวิชาการด้วยการจัดตั้ง Botanic Academy 4) พัฒนาการท่องเที่ยวสวนสาขา	2) ความสำเร็จในการพัฒนา มาตรฐานการปฏิบัติงานด้วย ระบบมาตรฐานคุณภาพ (International Standard Organization : ISO)
ตัวชี้วัด ปี พ.ศ.2567				
ผ่านการรับรองของ BGCI Accreditation ระดับ 2 : : BGCI Conservation Practitioner Accreditation	1) รวบรวมและอนุรักษ์พืช เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัย สะสมอย่างน้อย ร้อยละ 32 ของการอนุรักษ์พืชหายากเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของประเทศ (จากทั้งหมด 1,800 ชนิด) 2) ฐานข้อมูลพืชเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ 1 ระบบ 3) พื้นฟูคืนถิ่นพืชหายาก 9 ชนิด	1) องค์ความรู้ด้านพืชได้รับการศึกษา รวบรวม และจัดเก็บเพิ่มเติม เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางพฤกษศาสตร์ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย Living Collection (3,600 ชนิด) / Dry Collection (5,000 ตัวอย่าง) 2) องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ 4 เรื่อง 3) ต้นแบบผลิตภัณฑ์และบริการจากทรัพยากรชีวภาพที่ได้มาตรฐานสนับสนุนการเพิ่มรายได้ของท้องถิ่น 1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์	1) ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ (ROI) - กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น = 0 (Economic Profit) - รายได้ ปี 2567 = 45 ลบ. 2) ผลตอบแทนเชิงสังคม (SROI) = 1 : 5 3) ระดับความสำเร็จในการให้บริการวิชาการด้วยการจัดตั้ง Botanic Academy 4) สวนพฤกษศาสตร์ระยองได้รับการพัฒนา สามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 15	1) ระดับคะแนน ไม่ต่ำกว่า ระดับ 3 2) มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อขอรับรองมาตรฐาน ISO อย่างน้อย 1 มาตรฐาน
แผนปฏิบัติการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 แผนงานโครงการหลัก /งบประมาณดำเนินการ รวมทั้งสิ้น 192.3606 ลบ. (เงินงบประมาณ 142.3925 ลบ) + (เงินนอกงบประมาณ (เงินรายได้) 49.9681 ลบ)				
Flagship 1 : โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกและเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชในประเทศ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	Flagship 3 : โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์พันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์ พันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ❖ <u>เงินงบประมาณ</u>	Flagship 4 : โครงการอนุรักษ์ ศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐาน ทางด้านพืช ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ❖ <u>เงินงบประมาณ</u>	Flagship 6 : โครงการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจเพื่อหารายได้ ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์ ❖ <u>เงินงบประมาณ</u> ❖ <u>เงินนอกงบประมาณ</u>	Flagship 8 : บริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะองค์กร ❖ <u>เงินงบประมาณ</u> ❖ <u>เงินนอกงบประมาณ</u>

<p>❖ เงินงบประมาณ</p> <p>P101 : สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรพันธุ์พืช ทั้งในและ ต่างประเทศ</p> <p>P102 : สำรวจและจัดทำ ฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืช (Baseline Data) ในระดับสากล</p>	<ul style="list-style-type: none"> - P301 : เพิ่ม ประสิทธิภาพแหล่ง เรียนรู้และแหล่ง อนุรักษ์ - P302 : อนุรักษ์พันธุ์ ไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญ พันธุ์และจัดการข้อมูล และตัวอย่างพืชสำรอง - P303 : ฟื้นฟูและคืน พันธุ์ไม้สู่ถิ่นกำเนิด แบบบูรณาการกับทุก ภาคส่วน 	<ul style="list-style-type: none"> - P401 : สำรวจรวบรวมข้อมูล ทรัพยากรพันธุ์พืชและความ หลากหลายทางชีวภาพและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น - P402 : เพาะขยายพันธุ์เพื่อการ อนุรักษ์และสำรองพันธุ์กรรมพืช - P303 : สนับสนุนส่งเสริมการ บริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการ อนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้ด้านพืช และความหลากหลายทางชีวภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - P601 : ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ เพื่อหารายได้ประกอบกิจการ พฤษศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - P801 : <u>บริหารจัดการ และพัฒนาสมรรถนะ องค์กร</u> - P802 : พัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารทาง พฤษศาสตร์แก่ ประชาชน
<p>Flagship 2 : สร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ทางด้าน พฤษศาสตร์ ความ หลากหลายทางชีวภาพและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น</p> <p>เงินงบประมาณ</p> <p>❖ เงินนอกงบประมาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - P201 : สร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ทางด้าน พฤษศาสตร์ ความหลากหลาย ทางชีวภาพและภูมิปัญญา ท้องถิ่น (สร้างและพัฒนาสวน พฤษศาสตร์ 5 แห่ง) - P202 : เผยแพร่ถ่ายทอด ความรู้และสร้างความตระหนัก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช สู่ประชาชน 		<p>Flagship 5 : โครงการส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม</p> <p>เงินงบประมาณ (สกว.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - P501 : ศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ ความรู้ด้านความหลากหลายทาง ชีวภาพ โดยเฉพาะด้านพืชและ แมลงในประเทศไทย - P502 : วิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริม มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคม ของพันธุ์พืช - P503 : วิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ความ หลากหลายของพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อ การสูญพันธุ์ของประเทศ 	<p>Flagship 7 : โครงการส่งเสริม การท่องเที่ยวสวนพฤษศาสตร์</p> <p>❖ เงินงบประมาณ แผนบูรณา การสร้างรายได้จากการ ท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - P701 : โครงการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และ วัฒนธรรม - ยกระดับสวนพฤษศาสตร์ ให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ของประเทศ - ส่งเสริมการท่องเที่ยวสวน พฤษศาสตร์ ให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ ประเทศ - P702 : โครงการพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 	<p>Flagship 9 : โครงการพัฒนา ทักษะดิจิทัลของบุคลากร องค์การสวนพฤษศาสตร์สู่ มาตรฐานการบริการสวน พฤษศาสตร์สากล</p> <p>❖ เงินงบประมาณ แผน บูรณาการรัฐบาล ดิจิทัล</p> <ul style="list-style-type: none"> - P901 : พัฒนาทักษะ ดิจิทัลของบุคลากร องค์การสวน พฤษศาสตร์

			<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาศักยภาพสวน พฤกษศาสตร์ให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวคุณภาพสู่ความยั่งยืน - P703 : โครงการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมุ่งสู่ ความยั่งยืน - ส่งเสริมการท่องเที่ยวสวน พฤกษศาสตร์มุ่งสู่ความยั่งยืน 	
--	--	--	---	--

ในส่วนขอรายละเอียดการดำเนินงานจะได้กล่าวถึง ในเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปี ส่วนที่ 3 ต่อไป

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีความเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จะเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายขององค์กรต่อไป

คำนำ

ตามพระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 กำหนดให้รัฐวิสาหกิจจัดทำแผนวิสาหกิจที่มีกรอบระยะเวลาห้าปี และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ และให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจรายงานผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีของรัฐวิสาหกิจเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ นั้น

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 18 (9) และมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำแผนวิสาหกิจและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยกำหนดให้รัฐวิสาหกิจจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ และแผนวิสาหกิจ นำเสนอคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจและรัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาให้ความเห็นชอบตามลำดับก่อนจัดส่งให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร) ภายใน 2 เดือนก่อนเริ่มปีบัญชีของรัฐวิสาหกิจ

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้มีการทบทวนและจัดทำแผนวิสาหกิจในปี 2565 เพื่อจัดทำแผนระยะที่ 2 เป็นแผนวิสาหกิจขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2566-2570 นำเสนอผ่านความเห็นชอบโดยคณะกรรมการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ และได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567 เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ทรัพยากร และนโยบายการกำกับดูแล เพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของแผนวิสาหกิจต่อไป

สารบัญ

	หน้า
	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ข
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	1
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 กฎหมายจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์	1
1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง	2
1.4 อำนาจหน้าที่	2
1.5 ประเภทกิจการ	3
1.6 ความหมายของสวนพฤกษศาสตร์	3
1.7 พื้นที่ดำเนินงาน	3
1.8 ลักษณะเฉพาะทางธุรกิจ	4
1.9 องค์ประกอบของสวนพฤกษศาสตร์	6
1.10 บทบาทและหน้าที่ของสวนพฤกษศาสตร์	8
1.11 โครงสร้าง ผู้บริหาร และอัตรากำลัง	9
ส่วนที่ 2 การดำเนินการในปัจจุบัน	11
2.1 ด้านการเป็นแหล่งอนุรักษ์ (Conservation)	11
2.2 ผลการดำเนินงานด้านการเป็นแหล่งอนุรักษ์ และสำรองพันธุกรรมพืช	12
2.3 ผลการดำเนินงานด้านการศึกษาวิจัย และสร้างนวัตกรรมทางพฤกษศาสตร์ฯ	13
2.4 ผลการดำเนินงานด้านการเป็นแหล่งอ้างอิงและให้บริการทางวิชาการ	15
2.5 ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ (Education)	17
2.6 ผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ส่งเสริมภาพลักษณ์และการพัฒนาธุรกิจ	17
ส่วนที่ 3 แผนปฏิบัติการประจำปี 2567	21
3.1 วัตถุประสงค์การจัดทำแผนปฏิบัติการ	21
3.2 ความสอดคล้องกับแผนและนโยบายประเทศ	21
3.3 ความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการประจำปี 2567 กับยุทธศาสตร์องค์การสวนพฤกษศาสตร์	22

3.4 รายละเอียด แผนงาน /โครงการ สำคัญที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567	27
➤ SO1 : ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก (Goal : BGCI Standard)	28
• โครงการสำคัญ 1 : เพิ่มประสิทธิภาพปกไถและเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากร พันธุ์พืชในประเทศและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	28
• โครงการสำคัญ 2 : และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ความหลากหลายทาง ชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	33
➤ SO2 : มุ่งสร้างและพัฒนาการอนุรักษ์พืชนอกถิ่นกำเนิดสู่มาตรฐานระดับโลก (Goal : Global Strategy for Plant Conservation)	38
• โครงการสำคัญ 3 : โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์ พันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์ พันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม	38
➤ SO3 : มุ่งการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Goal : Biodiversity Research and Innovation)	43
• โครงการสำคัญ 4 : อนุรักษ์ ศึกษา วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐาน ทางด้านพืชความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	43
• โครงการสำคัญ 5 : ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	47
➤ SO4 : สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และพาณิชย์ (Goal : ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม)	53
• โครงการสำคัญ 6 : ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจเพื่อจัดการรายได้ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์	53
• โครงการสำคัญ 7 : โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์	56
➤ SO5 : พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการ สมัยใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้สภาวะวิกฤติ	61
• โครงการสำคัญ 8 : บริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะองค์กร	61
• โครงการสำคัญ 9 : โครงการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรองค์การสวนพฤกษศาสตร์ สู่มาตรฐานการบริการสวนพฤกษศาสตร์สากล	65

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ความเป็นมา

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยมีสถานภาพเป็นรัฐวิสาหกิจอยู่ในสังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำกับดูแล และวางนโยบายร่วมกับคณะกรรมการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ให้องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีความก้าวหน้าในระดับนานาชาติและให้ประเทศไทยมีสวนพฤกษศาสตร์ที่ได้ระดับมาตรฐานสากล เพื่อสนับสนุนงานค้นคว้าวิจัยทางด้านพฤกษศาสตร์ และการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยของทรัพยากรพรรณพืชอันทรงคุณค่าของประเทศ

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ แต่เดิมรู้จักกันในนามของสวนพฤกษศาสตร์แม่สา นับว่าเป็นสวนพฤกษศาสตร์แห่งแรกของประเทศไทยที่เป็นมาตรฐานสากล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิจัยและให้ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2537 องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้รับพระราชทานพระราชานุญาตจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ให้ใช้ชื่อสวนพฤกษศาสตร์ในภาคเหนือขององค์การฯ จังหวัดเชียงใหม่ว่า “สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์”

ภารกิจหลักของสวนพฤกษศาสตร์ คือ การทำหน้าที่รวบรวมพรรณไม้ชนิดต่าง ๆ นำมาจัดปลูก ขยายพันธุ์ โดยเฉพาะไม้ประจำถิ่น ไม้หายากและไม้ที่กำลังจะสูญพันธุ์ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพืช รวมถึงทำหน้าที่เป็นศูนย์ศึกษาและค้นคว้าวิจัยทางด้านพฤกษศาสตร์ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นสถานที่เผยแพร่ความสวยงามและคุณค่าของพรรณพฤกษชาติไทย ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนทั่วไป รวมถึงต้องการผลักดันให้ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์ในด้านการศึกษาวิจัยจากทรัพยากรด้านพืช ตลอดจนการเพิ่มนักวิทยาศาสตร์ชั้นสูงในสาขาพืชให้เพียงพอสำหรับการพัฒนาประเทศ มีงบประมาณสนับสนุนที่เหมาะสมและเพียงพอ ให้สอดคล้องต่อความต้องการขององค์กรในการสร้างความคล่องตัวในการดำเนินงาน รวมถึงมีนักวิชาการระดับสูงในหลายสาขามาปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ

ในปี พ.ศ.2545 รัฐบาลมีนโยบายในการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม โดยนำหน่วยงานราชการที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันไว้ในหน่วยงานเดียว องค์การสวนพฤกษศาสตร์จึงได้โอนย้ายจากสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีมาสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

1.2 กฎหมายจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์

2.1 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ. 2535

2.2 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ. 2562

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ เป็นรัฐวิสาหกิจที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์พรรณไม้หายาก และพรรณไม้ใกล้สูญพันธุ์ของประเทศไทยไว้ให้คงอยู่ โดยการเก็บรวบรวมพรรณไม้ไว้ในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ จัดแสดงและให้ความรู้กับประชาชน รวมทั้งการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจสำหรับเยาวชนและประชาชนทั่วไป โดยการดำเนินงานที่ผ่านมาองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้พัฒนาพื้นที่จัดแสดงพรรณไม้อนุรักษ์พืชในพื้นที่ป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่แหล่งชุ่มน้ำ โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ วันที่ 7 เมษายน 2535 ให้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (1) รวบรวมพรรณไม้ต่าง ๆ เพื่อจัดปลูกเป็นหมวดหมู่
- (2) ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ข้อมูล เอกสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการพฤกษศาสตร์กับองค์กรอื่น ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร
- (3) ขยายพันธุ์ และอนุรักษ์พรรณไม้ของประเทศไทย
- (4) ศึกษา ค้นคว้า ฝึกอบรม และวิจัยทางด้านพฤกษศาสตร์และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากพืชรวมทั้งส่งเสริมและให้ความร่วมมือในกิจการดังกล่าวของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน
- (5) เป็นสถานศึกษาพรรณไม้ในสภาพธรรมชาติ ตลอดจนเป็นสถานที่สำหรับการสนทนาการพักผ่อนหย่อนใจ และให้ความรู้โดยเฉพาะทางด้านพฤกษศาสตร์
- (6) ปลูกฝังและกลม่อเมตตาจิตใจ รวมทั้งให้ความรู้แก่เยาวชน ให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ
- (7) นำเข้ามาในและส่งออกป็นนกราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายซึ่งของที่เกี่ยวข้องกับกิจการพฤกษศาสตร์
- (8) ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์ รวมทั้งกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องหรือใกล้เคียงกับกิจการพฤกษศาสตร์

1.4 อำนาจหน้าที่

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ. 2535 ลงวันที่ 7 เมษายน 2535 มาตรา 7 เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งจึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ไว้ ดังนี้

- (1) ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ทรัพย์สินต่าง ๆ สร้าง ซ่อม จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ตลอดทั้งรับทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้
- (2) ว่าจ้างหรือรับจ้างทำกิจการที่เกี่ยวกับกิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์
- (3) ขายหรือแลกเปลี่ยนพรรณไม้หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากพืช ตลอดจนจนทำการค้าและให้บริการเกี่ยวกับกิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์
- (4) กู้ยืม ให้กู้ยืมหรือให้ยืมเงิน โดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือด้วยทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ในกรณีที่เป็นการกู้ยืมเงินที่มีจำนวนเงินคราวละห้าล้านบาทขึ้นไปต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีและกระทรวงการคลังก่อน

(5) ร่วมกิจการหรือร่วมทุนกับบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบในหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือนิติบุคคลใด ทั้งนี้ เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว

(6) ตั้งหรือรับเป็นตัวแทน ตัวแทนค่าต่างหรือนายหน้าเกี่ยวกับกิจการตามวัตถุประสงค์ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

1.5 ประเภทกิจการ

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทส่งเสริม ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรพรรณพืชของประเทศไทย

1.6. ความหมายของสวนพฤกษศาสตร์

สวนพฤกษศาสตร์จัดเป็นสถาบันทางวิชาการ มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการรวมอยู่ด้วยกัน ที่เป็นลักษณะเด่น ได้แก่ การมีพรรณไม้หลากหลายนานาชนิด ทั้งพืชเดิมและพืชต่างถิ่นที่ทราบชื่อและที่มาแน่นอน นำมาจัดปลูกรวมกันอย่างเป็นระบบในพื้นที่ขนาดใหญ่ มีการให้ชื่อถูกต้องจัดเป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านพืช ทั้งการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ ศูนย์การวิจัยค้นคว้า ศูนย์พัฒนาบุคลากร ศูนย์รวมข้อมูลเอกสารอ้างอิงและสิ่งพิมพ์เผยแพร่ เป็นสถานที่ให้การศึกษาภาคสนามและพัฒนางานด้านพฤกษศาสตร์ ตลอดจนให้การพักผ่อนหย่อนใจ ความสุนทรีย์และสันตนาการแก่ประชาชนทั่วไป

1.7 พื้นที่ดำเนินงาน

ปัจจุบันองค์การสวนพฤกษศาสตร์มีสวนพฤกษศาสตร์ที่อยู่ในกำกับดูแลจำนวนหลายแห่ง ดังนี้

(1) สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ดำเนินการจำนวน 6,500 ไร่

(2) สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลก ในพระราชดำริ อำเภอลำสนธิ จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่ดำเนินการ 1,380 ไร่

(3) สวนพฤกษศาสตร์ระยอง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง พื้นที่ดำเนินการ 830 ไร่

(4) สวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น ณ พื้นที่บ้านทุ่งแคน หมู่ 9 ตำบลเพ็ญใหญ่ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ดำเนินการ 1 พื้นที่ประมาณ 75 ไร่ (ปัจจุบันรอกการรับอนุญาตพื้นที่ให้ ณ ตำบลโนนทอง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดขอนแก่น)

(5) สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า สุโขทัย อำเภอมือง จังหวัดสุโขทัย พื้นที่ดำเนินการ 340 ไร่

(6) สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสุพรรณบุรี

(7) สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ จังหวัดพังงา

(8) สวนพฤกษศาสตร์ภาคเหนือตอนบน จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ศูนย์กล้วยไม้ป่าแห่งชาติ) อยู่ระหว่างการขอใช้พื้นที่

1.8 ลักษณะเฉพาะทางธุรกิจ

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีภารกิจหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

1) ด้านการสร้างองค์ความรู้ ประกอบด้วย

(1) งานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ ต้องประกอบด้วยงานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์ และงานวิจัยเพื่อการพัฒนา โดยผลงานศึกษาวิจัยนั้นต้องเผยแพร่สู่สาธารณชน เพื่อก่อให้เกิดการต่อยอดและการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

(2) งานหอพรรณไม้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์โดยเฉพาะทางด้านอนุกรมวิธานและความหลากหลายทางชีวภาพของพืช มีการรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้แห้ง โดยมีจำนวนชนิดพรรณไม้แห้ง ตัวอย่างพรรณไม้ต้อง

(3) ห้องปฏิบัติการที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการทดลองด้านพฤกษศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น อนุกรมวิธาน พันธุศาสตร์ กายวิภาค สรีรวิทยา และนิเวศวิทยา รวมถึงสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พฤกษเคมี การปรับปรุงพันธุ์พืช เทคโนโลยีชีวภาพ และกีฏวิทยา เป็นต้น โดยต้องมีห้องปฏิบัติการพร้อมเครื่องมือที่ทันสมัยตามประเภทและจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

(4) งานด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้ทรัพยากรคงอยู่อย่างยั่งยืน การสำรวจ เก็บรวบรวมขยายพันธุ์ไม้ โดยต้องมีจำนวนพืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามรวบรวมไว้ในสวนพฤกษศาสตร์ ในปัจจุบันได้ทำการรวบรวมพันธุ์พืชโดยยึดตามบัญชีพืชที่ถูกคุกคาม (Thailand Red Data: Plants, ONEP 2006)

2) ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

(1) การจัดการสวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden Management) มีพื้นที่จัดแสดงพรรณไม้ตามกลุ่มพืช เป็นศูนย์รวบรวมพรรณไม้นานาชนิด จัดปลูกรวบรวมพรรณไม้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการและความสวยงาม โดยจัดปลูกพืชเป็นหมวดหมู่ เป็นวงศ์ ตามหลักอนุกรมวิธานพืชเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตามสภาพธรรมชาติ มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้ รวมทั้งสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ พรรณไม้ที่รวบรวมมาต้องเป็นตัวแทนของพืชที่ใช้ศึกษาทางด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ สำหรับพืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่าง ๆ จะต้องรวบรวมสำหรับการอนุรักษ์นอกถิ่น โดยส่วนหนึ่งนำมาจัดแสดงเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน มีการรวบรวมพรรณไม้มีชีวิต (Living Collection) พร้อมทั้งข้อมูลต้นไม้นี้ในเชิงวิชาการ จำนวนไม่น้อยกว่า 6,000 ชนิด จำนวน 20,000 รายการ จำนวนพรรณไม้หายากร้อยละ 60 ของบัญชีรายชื่อพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคาม (Thailand Red Data : Plants) ด้านพื้นที่จัดแสดงมีการจัดแสดงไม่น้อยกว่า 20 กลุ่ม/วงศ์ โดยพื้นที่จัดแสดงต้องมีการออกแบบวางผัง (Landscape) เพื่อให้มีความสวยงาม ดึงดูดผู้เยี่ยมชมให้เข้าไปในพื้นที่และได้รับความรู้ มีการแสดงป้ายชื่อต้นไม้ ป้ายข้อมูลวงศ์ ป้ายสื่อความหมาย มีการตรวจสอบต้นไม้ภายในพื้นที่วงศ์ มีระบบสาธารณูปโภคเพื่อดูแลพื้นที่ มีพื้นที่พักผ่อนและเจ้าหน้าที่ดูแล

(2) โรงเรือนเพาะชำ (Nursery) ที่จะผลิตพันธุ์ไม้เพื่อใช้ในการประดับ ตกแต่ง ปลูกเพิ่มเติมหรือทดแทนในพื้นที่ต่าง ๆ มีโรงเรือนสำหรับรวบรวมพรรณไม้ประจำถิ่นของแต่ละภาค รวมถึงการรวบรวมพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นอาศัย เป็นสถานที่ทดลองเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการขยายพันธุ์และการอนุบาลพืช โดยเฉพาะพืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่าง ๆ และโรงเรือนในโรงเรือนเพาะชำ เพื่อการรวบรวม เพาะขยายพันธุ์

หรือการอนุบาลพืชที่มีบัญชีหรือฐานข้อมูลพืชที่นำมาปลูกและเพาะขยายพันธุ์ มีการจัดระบบการเพาะขยายพันธุ์ และการนำไปใช้ประโยชน์ทุกโรงเรียน

(3) ศูนย์ข้อมูลพืช (Plant Information Center) เพื่อให้มีแหล่งรวบรวมองค์ความรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้ทุกรูปแบบ การเก็บรักษา การเพาะขยายพันธุ์พืช เรือนเพาะชำ รูปภาพ ภาพวาด มีการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการทางวิชาการตามหลักมาตรฐานสากล

(4) ห้องสมุด (Library) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่มีการจัดการและดำเนินงานตามหลักมาตรฐานสากล มีทั้งภาพและรายละเอียด เป็นห้องสมุดทางพฤกษศาสตร์ชั้นนำที่มีเอกสาร หนังสือครอบคลุมสาขาวิชาทางด้านพืช และโดยเฉพาะเอกสารทางด้านอนุกรมวิธานของภูมิภาค

(5) พิพิธภัณฑ์ มีการจัดแสดงเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านวิวัฒนาการของธรรมชาติ ความหลากหลายและองค์ความรู้ทางด้านพืช ตลอดจนการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากพืช

(6) การให้ความรู้ (Education) เผยแพร่และฝึกอบรม เพื่อเปิดความรู้ไปสู่สาธารณชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต มีหลักสูตรการให้ความรู้ที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ก่อนวัยเรียน ปฐม มัธยม อุดมศึกษา ประชาชน ผู้ด้อยโอกาส และนานาชาติ มีเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการเผยแพร่ไม่น้อยกว่าปีละ 10 เรื่อง

3) ด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

(1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร ต้องมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อจัดการงานในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านพฤกษศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ภูมิสถาปัตย์ และด้านอื่น ๆ ครบถ้วนเพื่อจัดการงานสวนพฤกษศาสตร์ในจำนวนที่เหมาะสมเพียงพอกับการดำเนินงาน มีการพัฒนาศักยภาพพนักงานให้มีความรู้ทักษะให้สูงขึ้นตลอดระยะเวลาการทำงาน เพื่อคุณภาพของงานที่ต้องปฏิบัติ มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงานครบถ้วน เพื่อสนับสนุนการทำงาน มีระบบบริหารจัดการงานและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อก้าวอยู่ในระดับสากล และมีกระบวนการจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

(2) ด้านการดูแลบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน

มีความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ อาคารพื้นที่ทำการต่าง ๆ สำนักงาน อาคารสาร์นิเทศ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อาคารเอนกประสงค์ อาคารจัดแสดง อาคารจำหน่ายสินค้า ห้องประชุมสัมมนา ห้องจัดนิทรรศการ ห้องเก็บของ ห้องน้ำ ที่จอดรถ รวมถึงบ้านพนักงาน ที่มีการดูแลการจราจรในพื้นที่ การดูแลบำรุงรักษาซ่อมแซม และการจัดการด้านยานพาหนะ

ระบบความปลอดภัย มีมาตรการป้องกันภัยที่อาจเกิดกับอาคารสถานที่ บุคคลหรือทรัพย์สิน มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่มีการเลือกใช้เครื่องมือที่ถูกต้องเพื่อความปลอดภัย ป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น งานก่อสร้างมีการออกแบบและก่อสร้างที่มั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งกับบุคลากรภายในและประชาชนทั่วไป มีการดูแลความปลอดภัยสำหรับผู้เข้าชมพื้นที่มีการดูแลระบบสัญญาณในพื้นที่ที่มีความสะดวกปลอดภัย มีมาตรการป้องกันภัยจากไฟฟ้า ป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากพืชพันธุ์ไม้ทั้งในพื้นที่และที่รวบรวมไว้

(3) ด้านการเผยแพร่ความรู้

มีศูนย์ฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และสนับสนุนการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ ส่วนนี้จะเป็นส่วนเชื่อมโยงงานสวนพฤกษศาสตร์ออกไปสู่สาธารณชน เป็นการเผยแพร่ความรู้ และเป็นส่วนเชื่อมโยงงานทางการศึกษากับสถาบันการศึกษา

มีศูนย์บริการข้อมูลทางวิชาการและมีโครงการเผยแพร่และฝึกอบรม เพื่อให้การศึกษา ให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษาในทุกๆระดับ รวมถึงแก่สาธารณชนทั่วไป

มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อดำเนินโครงการศึกษาวิจัย การรวบรวมพรรณไม้และการเพิ่มศักยภาพของนักวิชาการ

(4) ด้านกิจกรรมเชิงพาณิชย์ มีกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อหารายได้ ผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมดำเนินงานด้านพฤกษศาสตร์ มีการบริหารจัดการด้านรายได้ผ่านกิจกรรมบริการทางวิชาการ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การตลาดที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนให้สวนพฤกษศาสตร์มีรายได้ในการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงาน

1.9 องค์ประกอบของสวนพฤกษศาสตร์

สวนพฤกษศาสตร์มีบทบาทหน้าที่หลายด้าน ทั้งการรวบรวมพรรณไม้ต่าง ๆ การศึกษาวิจัย การให้ความรู้ รวมทั้งการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่สันทนาการ การตอบสนองบทบาทเหล่านี้ ต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ กัน เช่น สวนจัดแสดงพันธุ์ไม้ต่าง ๆ สวนเพื่อความสวยงาม พิพิธภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สถานที่สำหรับการอบรมให้ความรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนสถานที่สำหรับการบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีส่วนประกอบอื่น ๆ ที่จะทำให้สวนพฤกษศาสตร์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และผู้คนนิยมเข้าค้นหาหาความรู้และพักผ่อนหย่อนใจ สวนพฤกษศาสตร์แต่ละแห่งอาจมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การก่อตั้งที่แตกต่างกัน รวมถึงบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกพื้นที่ออกเป็นกลุ่มตามบทบาทหน้าที่และการใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1) พื้นที่สำหรับสันทนาการ

(1) พื้นที่จัดแสดงเพื่อความสวยงามและลานกิจกรรม – เพื่อเป็นที่พักผ่อนแก่ผู้เยี่ยมชม และเป็นการดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาพักผ่อน และได้รับความรู้จากสวนอื่น ๆ ของสวนพฤกษศาสตร์ไปในโอกาสเดียวกัน

(2) พื้นที่บริการ – สวนพฤกษศาสตร์จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตั้งแต่ถนนทางเข้าทางรถยนต์ ทางเดินเท้า ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ลานจอดรถ ระบบรักษาความปลอดภัย ฯลฯ เพื่อความสะดวกของผู้เยี่ยมชม ป้ายเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้คนได้เรียนรู้เรื่องราวสำคัญของพื้นที่ และกระตุ้นให้ผู้มาเยี่ยมชมอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

2) พื้นที่สำหรับการให้ความรู้

(1) พื้นที่จัดแสดงพรรณไม้ตามกลุ่มพืช – สวนพฤกษศาสตร์เป็นศูนย์รวบรวมพรรณไม้นานาชนิด จึงต้องมีพื้นที่ขนาดใหญ่ปลูกรวบรวมพรรณไม้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการและความสวยงาม โดยจัดปลูกพืชเป็นหมวดหมู่ เป็นวงศ์ ตามหลักอนุกรมวิธานพืช เช่น วงศ์ไทร (Moraceae) วงศ์ขิง-ข่า (Zingiberaceae) กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย (Naked-seed) เช่น สน (Pinaceae) ปรัง (Cycadaceae) และพญาไม้ (Podocarpaceae) ปลูกเป็นกลุ่มตามลักษณะการเจริญเติบโต เช่น กลุ่มไม้เลื้อย ปลูกพืชผสมผสานตามลักษณะพื้นที่อาศัย เช่น สวนหิน และพืชน้ำ หรือปลูกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ เช่น พืชสมุนไพร พืชเส้นใย พืชน้ำมัน เป็นต้น โดยมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้ รวมทั้งสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ไว้ล่วงหน้า พรรณไม้ที่รวบรวมมาต้องเป็นตัวแทนของพืชที่ใช้ศึกษาทางด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ พืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่าง ๆ จะต้องรวบรวมสำหรับการอนุรักษ์นอกถิ่น โดยส่วนหนึ่งจะนำมาจัดแสดงเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช ซึ่งจะต้องได้รับการดูแลอย่างดีเป็นพิเศษ พืชต่าง ๆ ที่นำมาปลูกต้องมี

วางแผนที่ดีเพื่อการดำเนินงานต่อไปในอนาคต การรวบรวมพืชตามระบบอนุกรมวิธานและตามลักษณะภูมิประเทศ มีคุณค่าสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบและการทำวิจัยทางด้านอนุกรมวิธาน รวมถึงการจัดระบบการจัดการพื้นที่และป้ายสื่อความหมาย

(2) พื้นที่จัดนิทรรศการ/ประชุม/อบรม - นิทรรศการเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้คนได้เรียนรู้เรื่องราวสำคัญของพื้นที่นั้น มักไม่ให้รายละเอียดลึกซึ้งมากนัก แต่กระตุ้นให้ผู้มาเยี่ยมชมอยากรู้ อยากค้นคว้ากับพื้นที่มากยิ่งขึ้น ควรเลือกประเภทสื่อที่สนองความต้องการของผู้มาเยี่ยมชมได้ดีที่สุดของแต่ละพื้นที่เป็นกรณีไป จึงจำเป็นต้องจัดทำแผนการพัฒนาสื่อของแต่ละพื้นที่เป็นการเฉพาะ สำหรับการจัดประชุม/อบรม/สัมมนา เป็นการให้ความรู้เชิงลึก ให้ข้อมูลมาก จำนวนผู้รับความรู้จะน้อยและใช้งบประมาณสูง แต่มีความจำเป็นโดยเฉพาะการให้ความรู้กับครู อาจารย์ หรือผู้นำชุมชน ที่สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ต่อไป กิจกรรมการประชุม/อบรม/สัมมนามักจัดในอาคาร ซึ่งต้องมีความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการจัดกิจกรรม เช่น เครื่องฉายภาพ คอมพิวเตอร์และเครื่องเสียง เป็นต้น รวมถึงพื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร ที่พักผ่อนนอกห้องประชุม และห้องสุขา

(3) ห้องสมุด ศูนย์ข้อมูล และศูนย์สารสนเทศ - สวนพฤกษศาสตร์ นอกจากจะเป็นแหล่งรวบรวมแล้วยังเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้แก่ประชาชนอีกด้วย ชุดภาพนิ่ง ภาพยนตร์ และหนังสือประเภทต่าง ๆ ให้ความรู้ลึกลงในรายละเอียดแก่ผู้มาเยี่ยมชมได้ดี ดังนั้น สวนพฤกษศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีห้องสมุด รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพืช ส่วนศูนย์ข้อมูลเป็นการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ สืบค้นได้ง่าย และเข้าถึงสะดวก รวมถึงการสืบค้นบนอินเทอร์เน็ตด้วยศูนย์สารสนเทศ จะเป็นด่านแรกสำหรับการติดต่อกับสวนพฤกษศาสตร์ เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนทั่วไป

3) พื้นที่สำหรับการศึกษา วิจัย และสร้างองค์ความรู้

(1) หอพรรณไม้/พิพิธภัณฑ์แมลง - เป็นศูนย์รวมตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (Herbarium Specimen) และตัวอย่างแมลงสำหรับการศึกษาด้านอนุกรมวิธานโดยเปิดโอกาสให้นักวิชาการทั้งในและนอกประเทศ ได้มีโอกาสมาใช้ประโยชน์ ตัวอย่างอ้างอิงทั้งหมดจะเก็บรวบรวมมาจากทั่วประเทศ รวมถึงจากต่างประเทศบางส่วน เก็บไว้ในอาคารที่มีระบบการจัดการที่ดี รองรับควบคุมความชื้นและอุณหภูมิได้ เพื่อรักษาตัวอย่างให้เสื่อมสภาพช้าที่สุด และมีระบบการป้องกันกำจัดแมลงและเชื้อราที่เหมาะสม ตัวอย่างจะถูกจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ ตามลำดับชั้น เพื่อให้ผู้ที่มาทำการศึกษาศึกษาสามารถศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและตลอดเวลา โดยมีเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการศึกษาไว้ให้ด้วย เช่น กล้องถ่ายรูป กล้องจุลทรรศน์ และเครื่องช่วยวาดรูป เป็นต้น

(2) ห้องปฏิบัติการ - สวนพฤกษศาสตร์ที่สมบูรณ์และได้มาตรฐานสากล จะต้องมีการปฏิบัติการที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เพื่อให้ให้นักวิจัยได้ใช้ทดลองด้านพฤกษศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ควรครอบคลุมสาขาวิชาการทางพฤกษศาสตร์ เช่น อนุกรมวิธาน พันธุศาสตร์ กายวิภาค สรีรวิทยา และนิเวศวิทยา รวมถึงสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พฤกษเคมี การปรับปรุงพันธุ์พืช เทคโนโลยีชีวภาพ และกีฏวิทยา เป็นต้น รวมถึงต้องมีอาคารที่พักรับรองสำหรับนักวิจัยที่ต้องการศึกษาวิจัยในสวนพฤกษศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญที่มาให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ

(3) พื้นที่ป่าธรรมชาติ - มีการสำรวจพรรณไม้และทำแผนที่ รวมทั้งความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งต้องดำเนินการในระยะยาว มีการศึกษาวิจัยด้านต่าง ๆ การสร้างแปลงศึกษาถาวรเพื่อให้เป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการจัดระบบการเก็บข้อมูลเพื่อใช้วางแผน สามารถใช้เป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติ การมีระบบฐานข้อมูลพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์ จะทำให้ทราบจำนวนชนิดและจำนวนต้นไม้มทั้งหมด เพื่อใช้

ประกอบการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากร พื้นที่ และงบประมาณ เพื่อการบำรุงรักษา ดูแล ขยายพันธุ์ และปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้มีความสวยงามอยู่ตลอดเวลา

4) พื้นที่สำหรับบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์

(1) สำนักงาน – เป็นสถานที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของสวน ซึ่งปฏิบัติงานตามภารกิจต่าง ๆ ทั้งงานด้านบริหาร งานด้านธุรการ งานด้านวิชาการ หรือด้านปฏิบัติการ ทั้งกลุ่มสายงานหลัก สายงานที่ปรึกษา และสายงานสนับสนุน

(2) เรือนเพาะชำ – เป็นส่วนสำคัญของสวนพฤกษศาสตร์ ที่จะผลิตพันธุ์ไม้เพื่อใช้ในการประดับ ตกแต่ง ปลูกเพิ่มเติม ทดแทน ในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการรวบรวมพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นอาศัย เป็นสถานที่ทดลองเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการขยายพันธุ์และการอนุบาลพืช โดยเฉพาะพืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่าง ๆ นอกจากนี้ เรือนเพาะชำยังเป็นส่วนสำคัญในการเก็บรักษาต้นพันธุ์และปลูกพืชเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยทางพฤกษศาสตร์ สาขาต่าง ๆ

1.10 บทบาทและหน้าที่ของสวนพฤกษศาสตร์

สวนพฤกษศาสตร์จัดเป็นสถาบันทางวิชาการด้านพืช ที่มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการรวมอยู่ด้วยกัน ที่เป็นลักษณะเด่น ได้แก่ การปลูกรวบรวมพรรณไม้หลากหลายชนิด ซึ่งสวนพฤกษศาสตร์เป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านพืช ที่มีการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ ศูนย์พัฒนาบุคลากร ศูนย์รวมข้อมูลเอกสารอ้างอิง สิ่งพิมพ์เผยแพร่ ศูนย์การวิจัยค้นคว้า สถานศึกษาภาคสนามและพัฒนางานด้านพฤกษศาสตร์ ตลอดจนให้การพักผ่อนหย่อนใจ ความสุนทรีย์และสันตนาการแก่ประชาชนทั่วไป

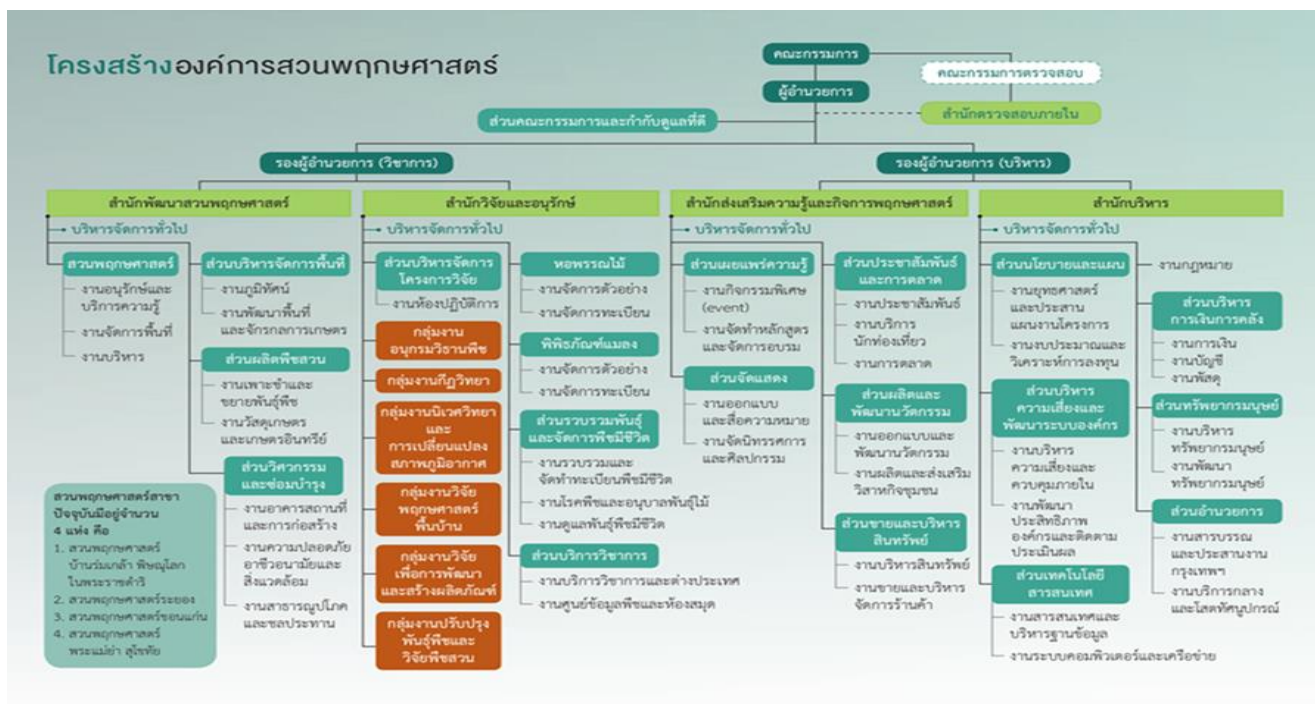
นอกจากการเป็นศูนย์รวมพรรณพืชนานาชนิดที่มีการจัดปลูกไว้อย่างมีระบบและเสริมด้วยการตกแต่ง ภูมิทัศน์แล้ว สวนพฤกษศาสตร์ที่แท้จริงยังต้องประกอบด้วยนักพฤกษศาสตร์ กิจกรรมและส่วนสนับสนุนงานวิชาการด้านพืชที่เกี่ยวข้อง อาทิ การให้ความรู้ การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาค้นคว้าวิจัยการรวบรวมและ ถ่ายทอดข้อมูล การผลิตสื่อและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อให้เป็นแหล่งสรรพความรู้ทางวิชาการด้านพืชที่สมบูรณ์ แบบอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นสวนพฤกษศาสตร์ยังประกอบด้วยส่วนอื่น อาทิ ที่ทำการ ศูนย์สารนิเทศ หอพรรณไม้ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ศูนย์วิจัยและปฏิบัติการ ศูนย์ฝึกอบรม โรงเรือนเพาะชำและอนุบาลพืช ห้องสมุดทางพฤกษศาสตร์ ศูนย์รวมข้อมูลพืช สวนรุกขชาติ เส้นทางเดินเท้าชมธรรมชาติ ระบบรักษาความสะอาดและความปลอดภัย ร้านขายของที่ระลึก และวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เยี่ยมชมอีกด้วย

1.11 โครงสร้าง ผู้บริหาร และอัตรากำลัง

1) โครงสร้างองค์กร (ตามข้อบังคับองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ว่าด้วยการจัดแบ่งส่วนงาน พ.ศ. 2560 ประกาศ ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2560) ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ผังโครงสร้างองค์กร

2) ผู้บริหารองค์การสวนพฤกษศาสตร์

- (1) ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์
- (2) รองผู้อำนวยการ (ฝ่ายบริหาร)
- (3) รองผู้อำนวยการ (ฝ่ายวิชาการ)
- (4) ผู้อำนวยการสำนักบริหาร
- (5) ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมความรู้และกิจกรรมพฤกษศาสตร์
- (6) ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและอนุรักษ์
- (7) ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์

3) อัตรากำลัง

ประเภท	อัตราที่ได้รับจัดสรร (ราย)	ร้อยละ
- พนักงาน	149	31
- ลูกจ้างประจำ	6	1
- ลูกจ้างชั่วคราว	200	41
- ลูกจ้างโครงการ / จ้างเหมา	128	27
รวม	483	100

ส่วนที่ 2 การดำเนินการในปัจจุบัน

การดำเนินการในปัจจุบัน องค์การฯ มีการดำเนินการในแต่ละภารกิจขององค์กรด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นแหล่งอนุรักษ์ (Conservation)

- **พัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ขององค์การฯ จำนวน 5 แห่ง** ให้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ไม้นอกถิ่นที่อยู่อาศัยของประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคได้ศึกษาเรียนรู้
 - สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอมะเริม จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งเน้นเป็นแหล่งอนุรักษ์ พืชวงศ์กล้วยไม้ ชิง-ซ่า พืชหินปูนพืชสมุนไพร พืชทนแล้ง พืชกินแมลง พืชน้ำ
 - สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า ในพระราชดำริ อำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร มุ่งเน้นเป็นแหล่งอนุรักษ์พืชที่มีการกระจายพันธุ์ในพื้นที่สูง ได้แก่ พืชวงศ์ก่อ มณฑาและกุหลาบพันปี
 - สวนพฤกษศาสตร์ระยอง อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง มุ่งเน้นให้เป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พืชชุ่มน้ำ การใช้ประโยชน์พืชจากภูมิปัญญาท้องถิ่น รวบรวมพืชหายากที่สำคัญของภาคตะวันออก
 - สวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มุ่งเน้นให้เป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พืชสมุนไพรอีสาน การใช้ประโยชน์พืชจากภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคอีสาน พืชนิเวศเขาหินทราย และรวบรวมพืชหายากที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า สุโขทัย จ.สุโขทัย มุ่งเน้นการรวบรวมพืชในวัฒนธรรมสุโขทัย โดยเฉพาะบัว และการใช้ประโยชน์พืชตามภูมิปัญญา
- **โครงการเตรียมจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ให้ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค ปี 2563 – 2564** อ.ส.พ. ดำเนินการศึกษา สำรวจ พื้นที่ ที่มีความเหมาะสม จัดตั้งเป็นสวนพฤกษศาสตร์ประจำภูมิภาค เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชนอกถิ่นกำเนิด และสำรองพันธุกรรมพืชของประเทศ จำนวน 4 แห่ง โดยในปี 2564 ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่แล้ว 2 แห่ง
 - : **พื้นที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ จำนวน 2 แห่ง** (อยู่ระหว่างการจัดทำแผนและผังแม่บทการพัฒนา)
 - 1) สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันตก ณ ตำบลจระเข้สามพัน อำเภอบ้านไร่ จังหวัด
 - 2) สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ จังหวัดพังงา ตำบลนบปลิง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา
 - : **พื้นที่อยู่ระหว่างรอรับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ จำนวน 2 แห่ง**
 - 1) สวนพฤกษศาสตร์ภาคเหนือตอนบน (โครงการรวบรวมกล้วยไม้ป่า) ตำบลหมอกจำแป๋ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 - 2) สวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น ตำบลโนนทอง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

2.2 ผลการดำเนินงานด้านการเป็นแหล่งอนุรักษ์ และสำรองพันธุกรรมพืช

- รวบรวมพรรณไม้ต่าง ๆ จำนวน 17,210 หมายเลข จำแนกเป็น 258 วงศ์, 1,576 สกุล 4,825 ชนิด และจัดปลูกเป็นหมวดหมู่ ภายในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จำนวน 44 กลุ่ม ประกอบด้วย
 - 1) พืชตามกลุ่มอนุกรมวิธาน จำนวน 18 วงศ์ อาทิ วงศ์ปาล์ม วงศ์ไทร วงศ์ราชพฤกษ์ วงศ์สน วงศ์กล้วย วงศ์อบเชย วงศ์ขิง-ข่า เป็นต้น
 - 2) กลุ่มพืชตามระบบนิเวศหรือตามแหล่งที่อยู่อาศัย จำนวน 7 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรือนเขาหินปูน โรงเรือนควบคุมอุณหภูมิ โรงเรือนพืชทนแล้ง โรงเรือนป่าดิบชื้น โรงเรือนไม้้ำ โรงเรือนกระบองเพชรและพืชอวบน้ำ และสวนหิน
 - 3) กลุ่มพืชตามคุณสมบัติพืช จำนวน 12 กลุ่ม อาทิ แปลงรวบรวมไม้ดอกขาว แปลงรวบรวมพันธุ์พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน สวนสมุนไพร แปลงรวบรวมไม้หายาก โรงเรือนรวบรวมพืชกินแมลง เป็นต้น
 - 4) กลุ่มพืชตามลักษณะวิสัย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรือนรวบรวมไม้ต้น และสวนวัลยชาติ
 - 5) กลุ่มพืชตามพื้นที่/เส้นทาง จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ พื้นที่โดยรอบกลุ่มอาคารเรือนกระจก พื้นที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาไม้ต้นริมถนน เส้นทางศึกษาธรรมชาติกระสุนพระอินทร์ และเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติสวนรุกชาติ
- รวบรวมชนิดพันธุ์พืชในรูปแบบพันธุ์ไม่มีชีวิต (Living Collection) ไว้ในสวนพฤกษศาสตร์สังกัดขององค์การฯ เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัย และสนับสนุนการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นพันธุ์ไม้ที่สำคัญ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย
 - 1) พืชวงศ์กล้วยไม้ จำนวน 671 ชนิด
 - 2) พืชวงศ์ขิงข่า จำนวน 313 ชนิด
 - 3) พืชหายาก เสี่ยงสูญพันธุ์วงศ์อื่น จำนวน 565 ชนิด
 - 4) พืชสมุนไพร จำนวน 470 ชนิด
- อนุรักษ์พันธุกรรมพืชในสภาพปลอดเชื้อ (*in vitro* collection) รวมทั้งสิ้น 426 ชนิด
 - 1) พืชกลุ่มกล้วยไม้ (Orchidaceae) จำนวน 345 ชนิด (สะสม)
 - 2) พืชกลุ่มขิงข่า (Zingiberaceae) 100 ชนิด (สะสม)
 - 3) พืชหายาก เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์วงศ์อื่น จำนวน 110 ชนิด (สะสม)
- ดำเนินการขยายพันธุ์พืชที่ถูคุกคามเพื่อเตรียมพร้อมในการคืนถิ่นฟื้นฟูประชากรพันธุ์ไม้

ดำเนินการศึกษาเทคนิคการเพาะขยายพันธุ์พันธุ์ไม้ที่ขยายพันธุ์ยากโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและนำเทคนิคด้านการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อมาสนับสนุนการเพาะขยายพันธุ์พันธุ์ไม้ที่ขยายพันธุ์ยาก และมีสถานะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ จำนวน 95 ชนิด

- การนำพันธุ์ไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์กลับคืนอย่างยั่งยืนร่วมกับเครือข่ายชุมชน
ดำเนินการโปรแกรมคืนถิ่นฟื้นฟูประชากรของพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคามในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ
รวมทั้งสิ้น สะสมจำนวน 67 ชนิด

2.3 ผลการดำเนินงานด้านการศึกษาวิจัย และสร้างนวัตกรรมทางพฤกษศาสตร์ฯ

- ดำเนินการสำรวจ รวบรวม และจัดทำตัวอย่างพรรณไม้แห้งสำหรับเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อการศึกษาวิจัยทางพฤกษศาสตร์ รวมทั้งหมด จำนวน 357 หมายเลข
- ดำเนินโครงการศึกษา วิจัย สำรวจ รวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพของแมลงในประเทศไทย สำหรับเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อการศึกษาวิจัย โดยรวบรวมตัวอย่างไว้ในพิพิธภัณฑ์แมลงทั้งหมด รวมทั้งหมด 173,532 หมายเลข คิดเป็นจำนวนชนิดทั้งหมด 2,053 ชนิด
 - ตัวอย่างแมลงต้นแบบแรก 497 ชนิด
 - ตัวอย่างแมลงต้นแบบรอง 2,981 ชนิด
- การศึกษาทางอนุกรมวิธานพืชโดยคณะนักพฤกษศาสตร์ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 100 หน่วยอนุกรมวิธาน ประกอบด้วย พีชรายงานใหม่ของประเทศไทย (new record for Thailand) 30 ชนิด พีชชนิดใหม่ของโลก (new species) 86 ชนิด และชนิดย่อยใหม่ของโลก (new subspecies) 2 ชนิดย่อย ในจำนวนนี้เป็นพืชสกุลใหม่ของโลก (new genus) 2 สกุล และเป็นสกุลที่ไม่เคยมีรายงานในประเทศไทยมาก่อน (new genus record) 5 สกุล
- พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากพันธุ์พืชพื้นเมืองบางชนิดที่มีศักยภาพ ศึกษาวิจัยองค์ประกอบทางเคมี และพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นเอกลักษณ์ของพืชหอมชนิดต่างๆ นำไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ

โดยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกับบริษัท TCFF พัฒนาสารสกัดและกลั่นจากค้ำมอกหลวง (*Gardenia sootepensis*) และร่วมกับบริษัท I Plus Q พัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 2 ชิ้นงาน คือ ครีมทาผิว และโลชั่นบำรุงผิว กลั่นค้ำมอกหลวง (Golden Gardenia Hand Cream and Body Lotion) จัดจำหน่ายในร้านขายสินค้าและผลิตภัณฑ์องค์การสวนพฤกษศาสตร์ (Botanigar Shop)

- ศึกษาวิจัยองค์ประกอบทางเคมี และพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นเอกลักษณ์ของพืชหอมชนิดต่างๆ นำไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ โดยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกับบริษัท TCFF พัฒนาสารสกัดและกลั่นจากค้ำมอกหลวง (*Gardenia sootepensis*) และร่วมกับบริษัท I Plus Q พัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 2 ชิ้นงาน คือ ครีมทาผิวและโลชั่นบำรุงผิว กลั่นค้ำมอกหลวง (Golden Gardenia Hand Cream and Body Lotion) จัดจำหน่ายในร้านขายสินค้าและผลิตภัณฑ์องค์การสวนพฤกษศาสตร์ (Botanigar Shop)

ผลิตภัณฑ์ครีมทาผิว กลั่นค้ำมอกหลวง จัดจำหน่ายในราคา 90 บาท

และโลชั่นบำรุงผิว กลั่นค้ำมอกหลวง จัดจำหน่ายในราคา 160 บาท

- จดทะเบียนอนุสิทธิบัตร จำนวน 9 อนุสิทธิบัตร
- จดทะเบียนกล้วยไม้สายพันธุ์ใหม่ 6 สายพันธุ์ ใน Royal Horticultural Society (RHS)

ภาพที่ 2 ภาพแสดงสายพันธุ์กล้วยไม้สายพันธุ์ใหม่จำนวน 6 สายพันธุ์

- สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกับหน่วยงานทั้งภายใน และต่างประเทศ โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ รวมทั้งหมดจำนวน 59 ฉบับ เป็นหน่วยงานภายในประเทศ จำนวน 44 ฉบับ และหน่วยงานต่างประเทศ จำนวน 15 ฉบับ
- ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ ดำเนินการเผยแพร่ผลงานศึกษาวิจัยในหนังสือวิชาการ ที่เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 277 ผลงาน

2.4 ผลการดำเนินงานด้านการเป็นแหล่งอ้างอิงและให้บริการทางวิชาการ

- หอพรรณไม้สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จัดทำตัวอย่างพรรณไม้แห้งสำหรับเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อการศึกษาวิจัยทางพฤกษศาสตร์ รวมทั้งหมด จำนวน 137,903 หมายเลข คิดเป็นจำนวนชนิดทั้งหมด 14,998 ชนิด (371 วงศ์ และ 3,067 สกุล)
 - ตัวอย่างต้นแบบ 82 หมายเลข 78 ชนิด
 - แลกเปลี่ยนตัวอย่าง ส่ง 17,621 ตัวอย่าง รับ 11,163 ตัวอย่าง
 - E-Herbarium: 15,134หมายเลข 7,263 ชนิด
- พิพิธภัณฑ์แมลง จัดทำตัวอย่างแมลงสำหรับเป็นข้อมูลอ้างอิงทางวิชาการ รวมทั้งหมด 173,532 หมายเลข คิดเป็นจำนวนชนิดทั้งหมด 2,053 ชนิด

- ตัวอย่างแมลงต้นแบบแรก 497 ชนิด
- ตัวอย่างแมลงต้นแบบรอง 2,981ชนิด
- **ห้องสมุดสง่า สรรพศรี** ได้รวบรวมหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ทางพฤกษศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อาทิ Flora, Journal of Botany จากนานาประเทศ โดยนำมาจัดหมวดหมู่ด้วยระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (LC) เพื่อให้บริการแก่ผู้ที่สนใจ โดยปัจจุบัน มีสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้บริการ จำนวน 16,693 รายการ แบ่งเป็น หนังสือวิชาการ 11,365 รายการ หนังสือ ดร.สง่า 2,036 รายการ วารสารวิชาการ 33 หัวเรื่อง 3,292 ฉบับ
- **การอนุญาตเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพขององค์การสวนพฤกษศาสตร์** องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้พิจารณาอนุญาตการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทางด้านวิชาการ และไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพาณิชย์ ให้กับหน่วยงานในประเทศ รวมทั้งสิ้นจำนวน 84 คำขอ โดยเป็นหน่วยงานในประเทศ 35 หน่วยงาน หน่วยงานต่างประเทศ 3 หน่วยงาน
- **จัดพิมพ์หนังสือวิชาการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลพันธุ์พืชที่ได้จากการศึกษาวิจัย** ในปี 2563-2566 จำนวน 10 รายการ ดังนี้
 - 1) วารสารพฤกษศาสตร์ไทยปี 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562
 - 2) วารสารพฤกษศาสตร์ไทยปี 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563
 - 3) ความหลากหลายของพืชในแขวงพงสาลี
 - 4) การใช้ประโยชน์พืชวงศ์ขิงในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)
 - 5) พืชวงศ์ขิงในสวนพฤกษศาสตร์
 - 6) วารสารพฤกษศาสตร์ไทยปี 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2564
 - 7) วารสารพฤกษศาสตร์ไทยปี 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565
 - 8) หนังสือ 90 พรรษา บรมราชินีนาถ พระมารดาแห่งการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ
 - 9) วารสารพฤกษศาสตร์ไทยปี 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2565
 - 10) วารสารพฤกษศาสตร์ไทยปี 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566
- **เผยแพร่ข้อมูลพันธุ์พืชที่มีความครบถ้วนของข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์องค์การฯ** ประกอบด้วย ฐานข้อมูลพรรณไม้หนังสือ 720 ชนิด ฐานข้อมูลกล้วยไม้ 420 ชนิด ฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง 131,690 รายการ 2,000 ชนิด ฐานข้อมูลพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน 959 ชนิด และฐานข้อมูลพรรณไม้มีชีวิต 32,547 รายการ 227 วงศ์ 1,372 สกุล 5,286 ชนิด

2.5 ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ (Education)

- จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในหลากหลายหลักสูตร อาทิ หลักสูตรนักพฤกษศาสตร์ท้องถิ่น หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชเบื้องต้น หลักสูตรการระบุชนิดพืช อบรมความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม การถ่ายภาพทางพฤกษศาสตร์ หลักสูตรยิวทูตสวนพฤกษศาสตร์ อบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการตัวอย่างพรรณไม้สำหรับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นต้น

2.6 ผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ส่งเสริมภาพลักษณ์และการพัฒนาธุรกิจ

- การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ

1. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่บทบาทภารกิจ อ.ส.พ. ความรู้ทางด้านพืช แหล่งเรียนรู้ภายในสวนพฤกษศาสตร์ ฯ กิจกรรม อ.ส.พ. ผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการของ อ.ส.พ. สู่การรับรู้ของเยาวชนและประชาชนผ่าน Social Media อ.ส.พ. ดังนี้

- Facebook องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ผู้ติดตาม 13,429 คน / การเข้าถึง 1,099,845 ครั้ง
- Facebook สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ผู้ติดตาม 46,729 คน / การเข้าถึง 3,037,283 ครั้ง
- Instagram botanicthailand ผู้ติดตาม 887 คน / การเข้าถึง 24,202 ครั้ง
- Line Official สวนพฤกษฯ ผู้ติดตาม 1,586 คน / การเข้าถึง 4,589 ครั้ง
- Youtube สวนพฤกษฯ ผู้ติดตาม 819 คน / การเข้าถึง 2,355 ครั้ง
- TikTok สวนพฤกษศาสตร์ แม่ริม ผู้ติดตาม 197 คน / การเข้าถึง 34,437 ครั้ง
- Twitter สวนพฤกษฯ ผู้ติดตาม 351 คน / การเข้าถึง 38,516 ครั้ง

2. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่บทบาท อ.ส.พ. องค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ และข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ ของ อ.ส.พ. สื่อสารณชน ผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จำนวน 38 ข่าว รวมทั้งสิ้น 124 สื่อ อาทิ ThaiPBS NBT เติลินิวส์ออนไลน์ ข่าวสดออนไลน์ แนวนหน้าออนไลน์ สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ cm108 เชียงใหม่นิวส์ ทีบีซีเชียงใหม่ Fast News เป็นต้น

3. ประสานงานกับสื่อโทรทัศน์เข้ามาถ่ายทำสวนพฤกษศาสตร์ฯ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน 16 ครั้ง

4. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านสื่อวิทยุ

5. Blogger และ Youtuber เข้ามาถ่ายทำสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เพื่อเผยแพร่ จำนวน 7 Blogger และ 2 Youtuber รวม 9 สื่อ

6. การประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่สู่มวลชน ออกบูธร่วมกับงานการตลาด จำนวน 7 ครั้ง

● การนำเทคโนโลยีมาใช้

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้

Botany4thai
ใช้ในการสืบค้นชื่อพรรณไม้ที่รวบรวมไว้ในสวนพฤกษศาสตร์

Botanymatch
เป็นการนำเสนอผ่านการ์ตูนเพื่อให้เด็กเล็กสามารถจดจำพันธุ์ไม้ได้ง่ายขึ้น

BotanyAR
ใช้ในการสืบค้นข้อมูลพืชและจัดทำเป็นภาพ 3 มิติ

AR
ในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ (อยู่ระหว่างจัดทำ)

สนับสนุนโดยกระทรวง Mobile Application Platform

OSBG
ใช้ในการศึกษาระบบชาติในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์

● การจัดการรายได้

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีรายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมสวน/ค่าบำรุง การใช้ประโยชน์จากพื้นที่/สถานที่ ได้แก่ ค่าเช่าห้องประชุม ให้สิทธิเอกชนประกอบกิจการในพื้นที่ กิจการร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์องค์กร ฯ อาทิเช่น เสื้อ กระเป๋า ปฏิทิน โปสเตอร์ หนังสือพรรณไม้ สินค้าฝากขายจากชุมชน กิจการจำหน่ายอาหาร/เครื่องดื่ม กิจการจำหน่ายพันธุ์ไม้/ทำป้ายพรรณไม้ และรายได้อื่น ๆ โดยในปีงบประมาณ 2566 มีรายได้รวมทั้งสิ้นจำนวน 37.74 ล้านบาท

ในส่วนรายได้จากการดำเนินงานขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ อันได้แก่ รายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมสวน รายได้จากการขายสินค้าฝากขาย รายได้จากการจำหน่ายพรรณไม้ เป็นต้น โดยรายได้สะสม มีจำนวน 37,740,390.58 บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 34.92 % โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเภท ดังนี้

ตารางแสดงรายได้ ปีงบประมาณ 2564 เปรียบเทียบปีงบประมาณ 2565

ประเภทรายได้	ปี 2565	ปี 2566	เพิ่ม/ลด จากปี 65 (ร้อยละ)
	ต.ค.64-ก.ย.65	ต.ค. 65 - ก.ย. 66	
1. รายได้จากการเข้าชมสวน	9,899,929.07	15,180,410.60	เพิ่มขึ้น 53.34
2. รายได้จากการให้สิทธิประกอบกิจการ	144,000.00	140,347.02	ลดลง 2.54
3. รายได้จากการอนุญาตให้ใช้พื้นที่	657,980.28	710,501.28	เพิ่มขึ้น 7.98
4. รายได้จากการขายสินค้า	5,293,921.43	5,050,977.32	ลดลง 4.59
5. รายได้จากการจัดทำป้ายพรรณไม้	92,186.91	239,448.60	เพิ่มขึ้น 159.74
6. รายได้จากการจำหน่ายสินค้ารับฝากขาย	1,264,848.87	2,494,503.59	เพิ่มขึ้น 97.22
7. รายได้จากการจำหน่ายพรรณไม้	2,496,560.00	1,736,970.00	ลดลง 30.42
8. รายได้จากการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	1,754,425.26	1,723,240.55	ลดลง 1.78
9. รายได้จากการให้เช่าทรัพย์สินเพื่อการท่องเที่ยว	4,652,678.59	4,514,468.80	ลดลง 2.97
10. รายได้จากกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	306,205.64	5,346,754.12	เพิ่มขึ้น 1,646.13
11. รายได้อื่น	1,408,482.53	602,768.70	ลดลง 57.20
รวม	27,971,218.58	37,740,390.58	เพิ่มขึ้น 34.92

จำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมสวนพฤกษศาสตร์แต่ละแห่ง (ปี 2565 – 2566)

องค์การฯ มีสวนพฤกษศาสตร์ที่เปิดให้บริการแก่ประชาชนเข้าเยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้ รวมทั้งสิ้น 5 แห่ง โดยมีจำนวนผู้เข้ามาเยี่ยมชมสวน ดังนี้

ในช่วงเดือนตุลาคม 2565 – กันยายน 2566 มีผู้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ทำกิจกรรม รวมทั้งพักผ่อนหย่อนใจในสวนพฤกษศาสตร์ทั้ง 5 แห่งขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีจำนวนทั้งสิ้น 370,898 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 8.88 โดยในแต่ละสวนพฤกษศาสตร์มีจำนวนผู้เข้ามาเยี่ยมชมจำแนกเป็นรายสวนฯ และรายไตรมาสได้ดังนี้

สวนพฤกษศาสตร์	จำนวนผู้เข้าเยี่ยมชม		เพิ่ม/ลด จากปี 65 (ร้อยละ)
	ปี 2565 ต.ค.64-ก.ย.65	ปี 2566 ต.ค. 65 -ก.ย. 66	
1. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	242,930	254,646	เพิ่มขึ้น 4.82
2. สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลกในพระราชดำริ	6,612	10,417	เพิ่มขึ้น 57.54
3. สวนพฤกษศาสตร์ระยอง	86,375	84,997	เพิ่มขึ้น 1.62
4. สวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น	2,529	4,345	เพิ่มขึ้น 71.80
5. สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า สุโขทัย	2,199	16,493	เพิ่มขึ้น 650.02
รวมทุกแห่ง	340,645	370,898	เพิ่มขึ้น 8.88

ส่วนที่ 3

แผนปฏิบัติการประจำปี 2567

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้มีการทบทวนและจัดทำแผนวิสาหกิจในปี 2565 และจัดทำแผนระยะที่ 2 เป็นแผนวิสาหกิจขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2566-2570 นำเสนอผ่านความเห็นชอบโดยคณะกรรมการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567 เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในปี 2567 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทรัพยากร และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายและนโยบายต่อไป

3.1 วัตถุประสงค์การจัดทำแผนปฏิบัติการ

- 1) เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในปี 2567 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ งบประมาณ และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายและนโยบาย
- 2) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายภายใต้แผนระยะยาวของแผนวิสาหกิจขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัยและแผนระดับประเทศ

3.2 ความสอดคล้องกับแผนและนโยบายประเทศ

อ.ส.พ. มีความสอดคล้องกับแผนระดับต่างๆ โดยสรุปดังต่อไปนี้

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)		เป้าหมายตามกลยุทธ์ระดับโลกเพื่อการอนุรักษ์พืช (Global Strategy of Plant conservation)			
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง					
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน	ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม			
- การรักษาความมั่นคงและผล ประโยชน์ทาง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทาง ทะเล	- สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว - ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม	- ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพในหลากหลายมิติและขยายโอกาสสู่เวที ระดับโลก - สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว			
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ					
ประเด็นที่ 18 การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน เป้าหมาย : ยสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพ ดีขึ้นอย่างยั่งยืน	ประเด็นที่ 5 การท่องเที่ยว เป้าหมาย : ความสามารถทาง การแข่งขันด้าน การท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น	ประเด็นที่ 23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เป้าหมาย : มูลค่าการลงทุนวิจัย และพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ใน ประเทศเพิ่มขึ้น			
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13					
หมวดหมู่ที่ 2 เป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน	หมวดหมู่ที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ	หมวดหมู่ที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและ ผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	หมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์ การพัฒนาแห่งอนาคต		
แผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม					
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล	ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัล	สร้างสังคมคุณภาพที่ ทั่วถึงเท่าเทียมด้วย เทคโนโลยีดิจิทัล	ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็น รัฐบาลดิจิทัล	พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุค เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล	สร้างความเชื่อมั่นในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล
BCG Model					
ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน แนวทางการดำเนินงานการยกระดับและเพิ่มมูลค่าของการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสร้างและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม					

แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ					
สาขาทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาท ภารกิจเชิงส่งเสริม					
กรอบภารกิจของสาขาทรัพยากรธรรมชาติ : พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ ควบคู่กับการอนุรักษ์และสร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ให้แก่ชุมชนและประชาชน รวมถึงบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดมูลค่าทางสังคมและเศรษฐกิจ					
แนวทางการพัฒนารัฐวิสาหกิจ ตามหมุดหมายตามแผนพัฒนาฉบับที่ 13					
หมุดหมายที่ 2 การท่องเที่ยว อ.ส.พ เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพและยั่งยืน	หมุดหมายที่ 10 เศรษฐกิจหมุนเวียน Carbon ต่ำ อ.ส.พ. มุ่งเน้นการดำเนินงานมุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ และมุ่งเน้นการทำงานตามกรอบ BCG Model	หมุดหมายที่ 12 กำลังคนสมรรถนะสูง อ.ส.พ. เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและเป็นสถาบันวิชาการด้านพืช ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ เผยแพร่ถ่ายทอด และแหล่งอนุรักษ์ ศึกษาวิจัย ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ			
แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระยะ 20 ปี (ปี พ.ศ. 2560-2579)					
ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาโลก ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการองค์การอย่างมีธรรมาภิบาลและทันต่อการเปลี่ยนแปลง			
วิสัยทัศน์ : สวนพฤกษศาสตร์ระดับโลกเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน					
พันธกิจ : เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก ด้วยการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด การศึกษาวิจัย และการสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสร้างสรรค์เพื่อการคงอยู่อย่างยั่งยืนของความหลากหลายทางชีวภาพ					
ประเด็นยุทธศาสตร์					
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก (BGCI Standard)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 มุ่งสร้าง และพัฒนาการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด ด้วยมาตรฐานระดับโลก	ยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งการศึกษา วิจัย และสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และพาณิชย์	ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้สภาวะวิกฤติ	

3.3 ความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการประจำปี 2567 กับยุทธศาสตร์องค์การสวนพฤกษศาสตร์

ในการถ่ายทอดแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องและถ่ายทอดจากยุทธศาสตร์องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ให้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัดขององค์กร จึงได้มีการจัดทำแผนงานโครงการที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง ความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการ

VISION : สวนพฤกษศาสตร์ระดับโลกเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน (The World Class Botanic Garden for sustainable future)				
<p>Mission Statement 2566-2570</p> <p>เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก ด้วยการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด การศึกษาวิจัย และการสร้างมูลค่าเพิ่ม อย่างสร้างสรรค์เพื่อการคงอยู่อย่างยั่งยืนของความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>To be the world class standard botanic garden through ex situ conservation, research and creative value-added for sustainability of biodiversity</p>				
<p>ค่านิยม (Core Value) = BGO</p> <p>B : Bold Professional : มุ่งเน้นความเป็นมืออาชีพ (Demonstrate High Performance/Respect each other/Demonstrate discipline of thought)</p> <p>G : Grow with Learning : เติบโตด้วยการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน</p> <p>O : Operate with Creativity : ปฏิบัติงานด้วยความคิดสร้างสรรค์</p>				
ยุทธศาสตร์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ 2566-2570				
SO1	SO2	SO3	SO4	SO5
ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก (Goal : BGCI Standard)	มุ่งสร้างและพัฒนาการอนุรักษ์พืชนอกถิ่นกำเนิดสู่มาตรฐานระดับโลก (Goal : Global Strategy for Plant Conservation)	มุ่งการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Goal : Biodiversity Research and Innovation)	สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และพาณิชย์ (Goal : ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม)	พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้สถานะวิกฤติ
เป้าหมายการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2567				
พัฒนาองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์ให้สามารถผ่านการ	ความสำเร็จต่อการตอบสนองเป้าหมาย GSPC (Global Strategy for Plant	3) องค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการศึกษารวบรวมเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางพฤกษศาสตร์	5) ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ (ROI) - กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น (Economic Profit)	3) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรมีมาตรฐานตาม Core Business Enablers

รับรองมาตรฐาน ตาม BGCI Accreditation	Conservation Target) เป้าหมาย 1,7,8	4) จำนวนผลงานวิจัยและพัฒนา องค์ความรู้ และนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	- รายได้ ปี 2567 = 45 ลบ. 6) ผลตอบแทนเชิงสังคม (SROI) 7) ขยายกิจกรรมด้านการเรียนรู้และบริการวิชาการด้วยการจัดตั้ง Botanic Academy 8) พัฒนาการท่องเที่ยวสวนสาขา	4) ความสำเร็จในการพัฒนา มาตรฐานการปฏิบัติงานด้วย ระบบมาตรฐานคุณภาพ (International Standard Organization : ISO)
ตัวชี้วัด ปี พ.ศ.2567				
ผ่านการรับรองของ BGCI Accreditation ระดับ 2 : : BGCI Conservation Practitioner Accreditation	4) รวบรวมและอนุรักษ์พืช เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัย สละอย่างน้อย ร้อยละ 32 ของการอนุรักษ์พืชหายากเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของประเทศ (จากทั้งหมด 1,800 ชนิด) 5) ฐานข้อมูลพืชเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ 1 ระบบ 6) พื้นฟูคืนถิ่นพืชหายาก 9 ชนิด	4) องค์ความรู้ด้านพืชได้รับการศึกษา รวบรวม และจัดเก็บเพิ่มเติม เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางพฤกษศาสตร์ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย Living Collection (3,600 ชนิด) / Dry Collection (5,000 ตัวอย่าง) 5) องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ 4 เรื่อง 6) ต้นแบบผลิตภัณฑ์และบริการจากทรัพยากรชีวภาพที่ได้มาตรฐานสนับสนุนการเพิ่มรายได้ของท้องถิ่น 1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์	5) ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ (ROI) - กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น = 0 (Economic Profit) - รายได้ ปี 2567 = 40 ลบ. 6) ผลตอบแทนเชิงสังคม (SROI) = 1 : 5 7) ระดับความสำเร็จในการให้บริการวิชาการด้วยการจัดตั้ง Botanic Academy 8) สวนพฤกษศาสตร์ระยองได้รับการพัฒนา สามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 15	3) ระดับคะแนน ไม่ต่ำกว่า ระดับ 3 4) มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อขอรับรองมาตรฐาน ISO อย่างน้อย 1 มาตรฐาน
แผนปฏิบัติการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 แผนงานโครงการหลัก /งบประมาณดำเนินการ รวมทั้งสิ้น 192.3606 ลบ. (เงินงบประมาณ 142.3925 ลบ) + (เงินนอกงบประมาณ (เงินรายได้) 49.9681 ลบ)				
Flagship 1 : โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกและเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชในประเทศ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	Flagship 3 : โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์พันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์ พันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ❖ <u>เงินงบประมาณ</u>	Flagship 4 : โครงการอนุรักษ์ ศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐาน ทางด้านพืช ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ❖ <u>เงินงบประมาณ</u>	Flagship 6 : โครงการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจเพื่อหารายได้ ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์ ❖ <u>เงินงบประมาณ</u> ❖ <u>เงินนอกงบประมาณ</u>	Flagship 8 : บริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะองค์กร ❖ <u>เงินงบประมาณ</u> ❖ <u>เงินนอกงบประมาณ</u>

<p>❖ เงินงบประมาณ</p> <p>P101 : สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรพันธุ์พืช ทั้งในและ ต่างประเทศ</p> <p>P102 : สำรวจและจัดทำ ฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืช (Baseline Data) ในระดับสากล</p>	<ul style="list-style-type: none"> - P301 : เพิ่ม ประสิทธิภาพแหล่ง เรียนรู้และแหล่ง อนุรักษ์ - P302 : อนุรักษ์พันธุ์ ไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญ พันธุ์และจัดการข้อมูล และตัวอย่างพืชสำรอง - P303 : ฟื้นฟูและคืน พันธุ์ไม้สู่ถิ่นกำเนิด แบบบูรณาการกับทุก ภาคส่วน 	<ul style="list-style-type: none"> - P401 : สำรวจรวบรวมข้อมูล ทรัพยากรพันธุ์พืชและความ หลากหลายทางชีวภาพและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น - P402 : เพาะขยายพันธุ์เพื่อการ อนุรักษ์และสำรองพันธุ์กรรมพืช - P303 : สนับสนุนส่งเสริมการ บริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการ อนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้ด้านพืช และความหลากหลายทางชีวภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - P601 : ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ เพื่อหารายได้ประกอบกิจการ พฤษศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - P801 : <u>บริหารจัดการ และพัฒนาสมรรถนะ องค์กร</u> - P802 : พัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารทาง พฤษศาสตร์แก่ ประชาชน
<p>Flagship 2 : สร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ทางด้าน พฤษศาสตร์ ความ หลากหลายทางชีวภาพและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น</p> <p>เงินงบประมาณ</p> <p>❖ เงินนอกงบประมาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - P201 : สร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ทางด้าน พฤษศาสตร์ ความหลากหลาย ทางชีวภาพและภูมิปัญญา ท้องถิ่น (สร้างและพัฒนาสวน พฤษศาสตร์ 5 แห่ง) - P202 : เผยแพร่ถ่ายทอด ความรู้และสร้างความตระหนัก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช สู่ประชาชน 		<p>Flagship 5 : โครงการส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม</p> <p>เงินงบประมาณ (สกว.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - P501 : ศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ ความรู้ด้านความหลากหลายทาง ชีวภาพ โดยเฉพาะด้านพืชและ แมลงในประเทศไทย - P502 : วิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริม มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคม ของพันธุ์พืช - P503 : วิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ความ หลากหลายของพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อ การสูญพันธุ์ของประเทศ 	<p>Flagship 7 : โครงการส่งเสริม การท่องเที่ยวสวนพฤษศาสตร์</p> <p>❖ เงินงบประมาณ แผนบูรณา การสร้างรายได้จากการ ท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - P701 : โครงการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และ วัฒนธรรม - ยกระดับสวนพฤษศาสตร์ ให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ของประเทศ - ส่งเสริมการท่องเที่ยวสวน พฤษศาสตร์ ให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ ประเทศ - P702 : โครงการพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 	<p>Flagship 9 : โครงการพัฒนา ทักษะดิจิทัลของบุคลากร องค์การสวนพฤษศาสตร์สู่ มาตรฐานการบริการสวน พฤษศาสตร์สากล</p> <p>❖ เงินงบประมาณ แผน บูรณาการรัฐบาล ดิจิทัล</p> <ul style="list-style-type: none"> - P901 : พัฒนาทักษะ ดิจิทัลของบุคลากร องค์การสวน พฤษศาสตร์

			<ul style="list-style-type: none">- พัฒนาศักยภาพสวน พฤกษศาสตร์ให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวคุณภาพสู่ความยั่งยืน- P703 : โครงการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมุ่งสู่ ความยั่งยืน- ส่งเสริมการท่องเที่ยวสวน พฤกษศาสตร์มุ่งสู่ความยั่งยืน	
--	--	--	---	--

3.4 รายละเอียด

แผนงาน /โครงการ สำคัญที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

SO1 : ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก (Goal : BGCI Standard)

โครงการสำคัญ 1 : เพิ่มประสิทธิภาพปกโลกและเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชในประเทศ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. เหตุผลและความจำเป็น

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีภารกิจในการอนุรักษ์ ศึกษา วิจัย และเป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนให้บริการความรู้ด้านทรัพยากรพันธุ์พืช ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีสวนพฤกษศาสตร์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของประเทศ มุ่งเน้นถ่ายทอดความรู้ สร้างความตระหนัก และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับสากล โดยการเป็นแหล่งเรียนรู้นอกระบบที่สำคัญของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ประเด็นย่อยการยกระดับกระบวนการดำเนินงานเพื่อกำหนดอนาคตประเทศ และแผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย ประเด็นปฏิรูปที่ 2 การปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประเด็นปฏิรูปที่ 3 ปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์คุ้มครอง ใช้ประโยชน์และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ประเด็นปฏิรูปที่ 4 ปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศรวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน ประเด็นปฏิรูปที่ 5 ปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประเด็นการปฏิรูปที่ 6 ปฏิรูประบบ กลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน มีกลยุทธ์ที่หลากหลายในการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การสร้างกลไกที่สำคัญในการอนุรักษ์ ที่สำคัญอย่างยิ่งคือการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักของประชาชน ในด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้ประชาชนเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ ได้อย่างชัดเจน ถูกต้องรวดเร็ว และเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ ในโลกปัจจุบัน การพัฒนานวัตกรรมและรูปแบบการให้บริการความรู้เพื่อการให้บริการในระดับสากล จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินการ ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีความตระหนักในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช ให้คงอยู่ และเกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สืบไป

องค์การสวนพฤกษศาสตร์จึงวางยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญของประเทศในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรอย่างยั่งยืนสืบไป โดยในการดำเนินงาน อ.ส.พ. มุ่งสร้างเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งเครือข่ายภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้สวนพฤกษศาสตร์มีการดำเนินงานที่สากล ตามมาตรฐาน

BGCI และตอบสนองต่อเป้าหมายระดับประเทศและระดับโลกได้ อย่างชัดเจน โดยมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพและเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชในประเทศและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นกลไกในการดำเนินงานเพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องและตอบสนองต่อประเทศชาติ อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนผลักดันให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ ตามเป้าหมายระดับประเทศ

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อมุ่งสู่มาตรฐานการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์ในระดับสากล สามารถเป็นกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ เครือข่ายทางด้านพืช และความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในและต่างประเทศ
- 3) เพื่อส่งเสริมการจัดการระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการสำรวจความหลากหลายของทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศ ให้สามารถสนับสนุนงานด้านการศึกษา วิจัย และการอนุรักษ์ในระดับสากล
- 4) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการองค์กรให้รองรับการเปลี่ยนแปลง สู่การบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศอย่างยั่งยืน

3. ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO1 : ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก (Goal : BGCI Standard)
เป้าหมาย	พัฒนาองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์ให้สามารถผ่านการรับรองมาตรฐาน ตาม BGCI Accreditation
ตัวชี้วัด	ผ่านการรับรองของ BGCI Accreditation ระดับ 2 : : BGCI Conservation Practitioner Accreditation

4. เป้าหมาย

• เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- 1) มีเครือข่ายความร่วมมือภาคประชาชน เอกชน และรัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรพืชของประเทศพืชของประเทศ
- 2) มีระบบฐานข้อมูลพันธุ์พืชเพื่อเป็น Baseline Data ในระดับสากล
- 3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ตลอดจนรูปแบบการให้บริการความรู้เพื่อการให้บริการในระดับสากล เพื่อส่งเสริมการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

4) มีระบบการบริหารจัดการและบุคลากรที่สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีมาตรฐาน

● เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) ประชาชน หน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุ์พืชอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ประเทศได้รับประโยชน์จากการศึกษา สร้างองค์ความรู้ด้านอนุรักษ์ พันธุ์ คุ้มครองปกป้องพันธุ์พืช รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศ
- 3) ประชาชนได้รับรู้และเกิดความตระหนัก มีจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศ
- 4) ความสามารถในการบริหารจัดการมีความน่าเชื่อถือและยอมรับได้

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สวนพฤกษศาสตร์มีการดำเนินงานได้รับมาตรฐานในระดับสากล สามารถเป็นกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) มีเครือข่ายการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ เครือข่ายทางด้านพืช และความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในและต่างประเทศ
- 3) เพื่อส่งเสริมการจัดการระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการสำรวจความหลากหลายของทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศ ให้สามารถสนับสนุนงานด้านการศึกษา วิจัย และการอนุรักษ์ในระดับสากล
- 4) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการองค์กรให้รองรับการเปลี่ยนแปลง สู่การบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศอย่างยั่งยืน

6. ผู้รับผิดชอบ

- สำนักวิจัยและอนุรักษ์
- สำนักพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์
- สำนักส่งเสริมความรู้และกิจกรรมพฤกษศาสตร์
- สำนักบริหาร

7. งบประมาณและแหล่งเงิน

งบประมาณ = 1.3029 ลบ. (เงินงบประมาณแผ่นดิน)

8. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	จำนวนเครือข่ายภาคประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่น ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช เพิ่มขึ้น 5 เครือข่าย
---------------------	--

เชิงปริมาณ :	ระบบฐานข้อมูลด้านพืช ความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการพัฒนาปรับปรุง และมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 1 ระบบ
เชิงคุณภาพ :	ร้อยละความสำเร็จในการจัดทำระบบข้อมูลด้านพืช และเผยแพร่ผ่านระบบ Online ร้อยละ 80 (ของพันธุ์ไม้ที่รวบรวมไว้ทั้งหมดในสวนพฤกษศาสตร์)

9. ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 – ก.ย. 67)

10. ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	แผนงาน	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืช ทั้งในและต่างประเทศ	- สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืช ทั้งในและต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายให้เครือข่ายด้านการอนุรักษ์ได้รับความรู้ความเข้าใจในบทบาทด้านการอนุรักษ์ เกิดการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์พันธุ์พืชทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศ จำนวน 5 เครือข่าย	ธ.ค., ม.ค., เม.ย., พ.ค., มิ.ย., ส.ค.	0.1029
2	สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืช (Baseline Data) ในระดับสากล	- สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืช (Baseline Data) ในระดับสากล โดยมีเป้าหมาย จัดทำระบบฐานข้อมูลตัวอย่างอ้างอิง และพันธุ์พืชสำรองของประเทศ ทั้งในรูปแบบ Living Collection และ Dry Collection ที่มีมาตรฐาน เพื่อเป็นฐานข้อมูลด้านการศึกษาวิจัยด้านพันธุ์พืชของประเทศ และเผยแพร่ระบบ Online ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80	ต.ค. - ก.ย.	1.2000

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืช ทั้งในและต่างประเทศ	ล้านบาท		0.1029			0.1029

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชภาคประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่น	5 เครือข่าย		1	2	2	
2. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืช (Baseline Data) ในระดับสากล	ล้านบาท	0.3000	0.3000	0.3000	0.3000	1.2000
- พัฒนา ปรับปรุง ระบบฐานข้อมูลด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ	1 ระบบ	1	1	1	1	
- เผยแพร่ข้อมูลด้านพืช ผ่านระบบ Online ร้อยละ 80 (ของพันธุ์ไม้ที่รวบรวมไว้ทั้งหมดในสวนพฤกษศาสตร์)	ร้อยละ 80	80	80	80	80	

11. ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ ให้ได้ตามมาตรฐาน BGCI

โครงการสำคัญ 2 : และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. เหตุผลและความจำเป็น

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีภารกิจในการอนุรักษ์ ศึกษา วิจัย และเป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนให้บริการความรู้ด้านทรัพยากรพันธุ์พืช ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีสวนพฤกษศาสตร์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของประเทศ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่สันทนาการ มุ่งเน้นถ่ายทอดความรู้ สร้างความตระหนัก และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับสากล โดยการเป็นแหล่งเรียนรู้นอกระบบที่สำคัญของประเทศ

การตอบสนองบทบาทการเป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว ที่สมบูรณ์ ผู้คนนิยมเข้าค้นหาหาความรู้ และพักผ่อนหย่อนใจ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลากหลาย เช่น การมีพื้นที่สำหรับสันทนาการ พื้นที่จัดแสดงเพื่อความสวยงามและลานกิจกรรม เพื่อเป็นที่พักผ่อนแก่ผู้เยี่ยมชม การมีพื้นที่บริการ ซึ่งจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ร้านจำหน่ายสินค้า ระบบสาธารณูปโภค ป้ายสื่อความหมายต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เยี่ยมชม การมีพื้นที่สำหรับการให้ความรู้ เช่นพื้นที่การจัดแสดงพรรณไม้ พื้นที่การจัดนิทรรศการ ประชุม อบรม ห้องสมุด ศูนย์ข้อมูล และศูนย์สารสนเทศ รวมถึงการมีพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์ ประกอบด้วยอาคารสำนักงาน และโรงเรือนเพาะชำ เป็นต้น

จากองค์ประกอบดังกล่าว องค์การฯ จึงได้จัดทำโครงการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างและพัฒนาบำรุง ดูแลรักษาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ให้มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ สามารถรองรับ และมีความพร้อมสำหรับการให้บริการการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ แก่ผู้เข้าเยี่ยมชมสวน รวมถึงการให้บริการองค์ความรู้ และเผยแพร่ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ เพื่อให้เกิดความรักและความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติสืบไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ คู่ความเพลิดเพลิน และเป็นแหล่งอนุรักษ์ ศึกษา วิจัยทรัพยากรพันธุ์พืช เพื่อให้บริการแก่ประชาชน

3. ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO1 : ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานระดับโลก (Goal : BGCI Standard)
เป้าหมาย	พัฒนาองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์ให้สามารถผ่านการรับรองมาตรฐาน ตาม BGCI Accreditation

ตัวชี้วัด	ผ่านการรับรองของ BGCI Accreditation ระดับ 2 : : BGCI Conservation Practitioner Accreditation
-----------	--

4. เป้าหมาย

● เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- 1) สวนพฤกษศาสตร์ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งอนุรักษ์และเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้บริการความรู้และความเพลิดเพลินแก่ประชาชน 5 แห่ง
- 2) เผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านพืชไปสู่นักเรียน นักศึกษาและประชาชน เพื่อให้เกิดความรักและความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

● เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) พื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ มีศักยภาพ พร้อมรองรับการเป็นแหล่งอนุรักษ์ เรียนรู้ทางด้านพืชและแหล่งท่องเที่ยว สำหรับให้บริการแก่ประชาชน และสามารถสร้างรายได้จัดการท่องเที่ยว
- 2) ประชาชนได้รับความรู้ และเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สวนพฤกษศาสตร์ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ คู่ความเพลิดเพลิน รวมถึงการเป็นแหล่งอนุรักษ์ ศึกษา วิจัยทรัพยากรพันธุ์พืช เพื่อให้บริการแก่ประชาชน

6. ผู้รับผิดชอบ

- สำนักพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์
- สำนักส่งเสริมความรู้และกิจกรรมพฤกษศาสตร์

7. งบประมาณและแหล่งเงิน

งบประมาณ = 15.9974 ลบ.

- สร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เงินงบประมาณแผ่นดิน = 13.4974 ลบ.
 - เงินนอกงบประมาณ (เงินรายได้) = 2.5000 ลบ.
- เผยแพร่ถ่ายทอดความรู้ และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชสู่ประชาชน
 - งบประมาณแผ่นดิน = 1.0120 ลบ.

8. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	แหล่งเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เป็นแหล่งอนุรักษ์และเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน จำนวน 5 แห่ง
เชิงปริมาณ :	จำนวนผู้มาใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ทางด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ต่ำกว่า 800,000 คน
เชิงคุณภาพ :	ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าเยี่ยมชมสวนพฤกษศาสตร์ ร้อยละ 80

9. ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 - ก.ย. 67)

10. ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	สร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น	<p>- สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพืช ด้วยการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ 5 แห่ง ให้มีอัตลักษณ์ มีความสวยงาม และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีเป้าหมายให้มีผู้เข้าเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ ไม่ต่ำกว่า 800,000 คน และพัฒนาจุดเน้นของแต่ละแห่ง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จ.เชียงใหม่ พัฒนาให้โดดเด่นด้านการรวบรวมพรรณไม้ในตระกูลกล้วยไม้ (Orchidaceae) ชิง-ซ่า (Zingiberaceae) และพืชถิ่นเดียว (Endemic plants) และไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของประเทศ 2) พัฒนาสวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลก ในพระราชดำริให้โดดเด่นในด้านการรวบรวมพืชในพื้นที่สูงของอินโดจีน 3) พัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ระยอง ให้โดดเด่นด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวระบบนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำ 	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	15.9974

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
		<p>4) พัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น ให้โดดเด่นในการเป็นแหล่งรวบรวมไม้เนิเวศหินทรายระดับต่ำและไม้ภูมิปัญญาอีสาน</p> <p>5) พัฒนาสวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่าสุโขทัย ให้เป็นศูนย์อนุรักษ์พืชในประวัติศาสตร์ และการอนุรักษ์พืชสำคัญที่อยู่ในท้องถิ่น</p>		
2	เผยแพร่ถ่ายทอดความรู้ และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชสู่ประชาชน	- ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการการจัดแสดงในอาคารพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ จัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ และการจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป โดยมีเป้าหมายในการจัดฝึกอบรมอบรม ไม่ต่ำกว่า 10 หลักสูตร มีผู้เข้าร่วมอบรมไม่ต่ำกว่า 1,200 คน	ต.ค., พ.ย., ธ.ค.	0.1020

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
สร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น	ล้านบาท	4.3000	3.6000	3.3000	4.7974	15.9974
- พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพืช ด้วยการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ 5 แห่ง ให้มีอัตลักษณ์ มีความสวยงาม	5 แห่ง	5	5	5	5	
<p>1) สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จ.เชียงใหม่</p> <p>2) สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลก จ.พิษณุโลก</p> <p>3) สวนระยอง จ.ระยอง</p> <p>4) สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่าสุโขทัย จ.สุโขทัย</p> <p>5) สวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น จ.ขอนแก่น</p>						

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
- ส่งเสริมการเข้าเยี่ยมชมสวนพฤกษศาสตร์ ด้วยการพัฒนาพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการประชาชน (Onsite/Online)	800,000 คน	296,000	224,000	88,000	192,000	
- สำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าเยี่ยมชมสวน	ร้อยละ 80	80	80	80	80	
เผยแพร่ถ่ายทอดความรู้ และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชสู่ประชาชน	ล้านบาท	1.0120				1.0120
- ให้บริการความรู้และปลูกจิตสำนึก ผ่านการจัดฝึกอบรมและการจัดแสดงทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ผู้ได้รับความรู้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช ไม่ต่ำกว่า	ร้อยละ 80	80				

11. ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากจำนวนและความพึงพอใจของผู้เข้าชม ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

SO2 : มุ่งสร้างและพัฒนาก่อนอนุรักษ์พืชนอกถิ่นกำเนิดสู่มาตรฐานระดับโลก (Goal : Global Strategy for Plant Conservation)

โครงการสำคัญ 3 : โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์ พืชพันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์ พันธุ์พืชที่ถูก คุกคาม

1. เหตุผลและความจำเป็น

ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยเฉพาะทรัพยากรพันธุ์พืช ซึ่งเป็นทรัพยากรชีวภาพที่สำคัญและมีคุณค่าต่อระบบนิเวศในแต่ละพื้นที่ของประเทศ แต่เนื่องจากปัจจุบัน โลกประสบปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ตลอดจนจนประเทศมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ จึงส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่จะทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรพันธุ์พืชที่มีความสำคัญ และเป็นทรัพยากรที่ช่วยสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศป่า ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิตของประชาชนมากขึ้นโดยไม่สามารถหยุดยั้งได้

ดังนั้น เพื่อลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ จึงมีการกำหนดดัชนีชี้วัด และเป้าหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช เป็นจำนวนชนิดพันธุ์และประชากรของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในภาวะคุกคามหรือใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายกลยุทธ์ระดับโลกเพื่อการอนุรักษ์พืช (GSPC) ทั้งในเรื่องการอนุรักษ์สายพันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์พืชมากขึ้นในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีหน้าที่หลักที่สำคัญประการหนึ่ง คือการอนุรักษ์พันธุ์พืชนอกถิ่นที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นหลักประกันความคงอยู่ของทรัพยากรพรรณพืชนอกเหนือไปจากการอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิด ซึ่งตัวพืชอาจมีความเสี่ยงต่อการลดจำนวนและสูญพันธุ์อันเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น ภาวะโลกร้อน น้ำท่วม แผ่นดินถล่ม ไฟป่า การบุกรุกแผ้วถาง ฯลฯ แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดต่างๆ ของสวนพฤกษศาสตร์เช่น พื้นที่ บุคลากร และงบประมาณ ที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เราไม่สามารถอนุรักษ์พันธุ์พืชทั้งหมดไว้ได้ดังนั้นสวนพฤกษศาสตร์สากลโดยทั่วไปจึงมีการวางนโยบายการรวบรวมตัวอย่างมีชีวิต (Living collection policy) ที่ชัดเจนเพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และก่อให้เกิดความโดดเด่นในด้านกลุ่มพืชที่ทำการรวบรวม

ดังนั้นองค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งอนุรักษ์ พืชพันธุ์ใกล้สูญพันธุ์ พันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม เพื่อทำการอนุรักษ์และจัดการข้อมูลและตัวอย่างพืชสำรอง รวมทั้งการฟื้นฟูและคืนพันธุ์ไม้สู่ถิ่นกำเนิดแบบบูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพิ่มศักยภาพสวนพฤกษศาสตร์ในการเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์พืชนอกถิ่นกำเนิด เพื่อเป็นแหล่งสำรองพันธุกรรมพืช ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัย ให้บริการข้อมูลพืช และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพืชที่สำคัญของประเทศครบวงจร
- 2) เพื่ออนุรักษ์ และบริหารจัดการทรัพยากรพันธุ์พืชหายากที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ เพื่อสำรองพันธุกรรมพืชนอกถิ่นกำเนิด สามารถนำไปต่อยอดการใช้ประโยชน์สู่ความยั่งยืน
- 3) เพื่ออนุรักษ์ พันธุ์พืช นำคืนสู่ถิ่นกำเนิด เพื่อคืนความสมดุลและความหลากหลายทางชีวภาพให้กับพื้นที่ป่าของประเทศ

3. ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO2 : มุ่งสร้างและพัฒนาการอนุรักษ์พืชนอกถิ่นกำเนิดสู่มาตรฐานระดับโลก (Goal : Global Strategy for Plant Conservation)
เป้าหมาย	ความสำเร็จต่อการตอบสนองเป้าหมาย GSPC (Global Strategy for Plant Conservation Target) เป้าหมาย 1,7,8
ตัวชี้วัด	1) รวบรวมและอนุรักษ์ พืชเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัย สละอย่างน้อย ร้อยละ 32 ของการอนุรักษ์พืชหายากเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของประเทศ (จากทั้งหมด 1,800 ชนิด) 2) พันธุ์พืชหายาก 9 ชนิด 3) ฐานข้อมูลพืชเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ 1 ระบบ

4. เป้าหมาย

● เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- 1) สวนพฤกษศาสตร์ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากและพันธุ์ไม้ใกล้สูญพันธุ์เพื่อให้บริการความรู้และความเพลิดเพลินแก่ประชาชนครอบคลุมทั่วประเทศ
- 2) ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์หรืออยู่ในภาวะที่ถูกคุกคาม ได้รับการรวบรวมและจัดการอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามเป้าหมาย
- 3) พันธุ์ไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ได้รับการคืนถิ่นโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน ชุมชนและท้องถิ่นครอบคลุมทั่วประเทศ

● เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) ประชาชนได้รับความรู้และเกิดความตระหนักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศ นำไปสู่เครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์ภาคประชาชน

- 2) ประเทศไทยมีแหล่งสำรองพันธุ์กรรมพืชเพื่อความมั่นคงของทรัพยากรพันธุ์พืช และแหล่งตัวอย่างอ้างอิงด้านพืชเพื่อใช้ประโยชน์การศึกษาวิจัยและต่อยอดนำไปสู่การใช้ประโยชน์
- 3) ทรัพยากรพันธุ์พืช ได้รับการอนุรักษ์ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อคืนสมดุลและสร้างความหลากหลายทางชีวภาพให้กับป่าในประเทศไทยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ประเทศไทยมีแหล่งอนุรักษ์และแหล่งเรียนรู้ พันธุ์ไม้หายากและพันธุ์ไม้ใกล้สูญพันธุ์ ที่เป็นหลักประกันการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งตัวอย่างอ้างอิง ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาวิจัยด้านพฤกษศาสตร์ ของประเทศ
- 2) ทรัพยากรพันธุ์พืช โดยเฉพาะพืชหายาก พันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ได้รับการอนุรักษ์นอกถิ่นอาศัยและนำคืนสู่ถิ่นกำเนิดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้เกิดความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

6. ผู้รับผิดชอบ

- สำนักวิจัยและอนุรักษ์
- สำนักพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์

7. งบประมาณและแหล่งเงิน

งบประมาณ = 5.1190 ลบ. (แหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน)

8. ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	จำนวนพันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์หรืออยู่ในภาวะคุกคามได้รับการอนุรักษ์และคุ้มครอง ไม่ต่ำกว่า 576 ชนิด (ร้อยละ 32 จากพันธุ์พืชหายากทั้งหมดของประเทศ 1,800 ชนิด)
เชิงปริมาณ :	จำนวนพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ได้รับการฟื้นฟูและคืนถิ่นโดยการมีส่วนร่วม 9 ชนิด
เชิงคุณภาพ :	อัตราการรอดรอดของชนิดพันธุ์ไม้ที่ได้รับการคืนถิ่น จนถึงระยะแพร่พันธุ์ได้ตามหลักวิชาการ ร้อยละ 80

9. ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 – ก.ย. 67)

10. ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	เพิ่มประสิทธิภาพแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์	<p>- พัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์ พันธุ์พืชนอกถิ่นกำเนิด เพื่อเป็นแหล่งสำรองพันธุ์กรรมพืช จำนวน 5 แห่ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อ.แมริม จ.เชียงใหม่ (เพิ่มประสิทธิภาพการเป็นแหล่งอนุรักษ์และแหล่งสำรอง พันธุ์พืชหายากและเสี่ยงสูญพันธุ์) 2) สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลก ในพระราชดำริ อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก (เพิ่มประสิทธิภาพการเป็นแหล่งอนุรักษ์และแหล่งสำรองพืชวงศ์กุหลาบ) 3) สวนพฤกษศาสตร์ระยอง อ.แกลง จ.ระยอง (เพิ่มประสิทธิภาพการเป็นแหล่งอนุรักษ์และแหล่งสำรอง พันธุ์พืชพื้นที่ชุ่มน้ำ) 4) สวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น อ.พล จ.ขอนแก่น (เพิ่มประสิทธิภาพการเป็นแหล่งอนุรักษ์และแหล่งสำรอง พืชภูมิปัญญาอีสาน) 5) สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า สุโขทัย อ.เมือง จ.สุโขทัย (เพิ่มประสิทธิภาพการเป็นแหล่งอนุรักษ์และแหล่งสำรองพืชวงศ์กล้วย) 	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	1.3900
2	อนุรักษ์พันธุ์ไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์และจัดการข้อมูลและตัวอย่างพืชสำรอง	<p>- ดำเนินการออกสำรวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์พืช ทั้งภายในและนอกประเทศ นำมาอนุรักษ์และจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลพืชมีชีวิตที่รวบรวมไว้ในสวนพฤกษศาสตร์ โดยเฉพาะพันธุ์ไม้หายากและใกล้สูญพันธุ์ มีเป้าหมายในการอนุรักษ์และคุ้มครอง ไม่น้อยกว่า 576 ชนิด (คิดเป็นร้อยละ 32 ของพันธุ์ไม้หายากทั้งหมด ประมาณ 1,800 ชนิด)</p>	ต.ค.66 - ก.ย. 67	3.2760
3	ฟื้นฟูและคืนพันธุ์ไม้สู่ถิ่นกำเนิดแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วน	<p>- ดำเนินการฟื้นฟูพันธุ์ไม้หายากในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์และสวนสาขาตามเป้าหมายการอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ไม้หายากไม่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์หรืออยู่ในภาวะถูกคุกคาม ต่อยอดจากงานศึกษาวิจัยเพิ่ม</p>	มี.ค., มิ.ย., ก.ย., ส.ค.,	0.4530

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
		จำนวนชนิดพันธุ์ และนำมาคืนสู่ถิ่นกำเนิด รวมทั้งเป็นการฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ โดยมีเป้าหมายคืนสู่ถิ่นกำเนิด 9 ชนิด (รวมยอดสะสม 60 ชนิด) - และมีการติดตามอัตราการอยู่รอดจนถึงระยะที่แพร่พันธุ์ได้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80		

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
1. เพิ่มประสิทธิภาพแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์	ล้านบาท	0.3480	0.3480	0.3480	0.3460	1.3900
- พัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์ พันธุ์พืชนอกถิ่นกำเนิดเพื่อเป็นแหล่งสำรองพันธุ์กรรมพืช	5 แห่ง	5	5	5	5	
2. อนุรักษ์พันธุ์ไม้ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์และจัดการข้อมูลและตัวอย่างพืชสำรอง	ล้านบาท	0.8193	0.8193	0.8193	0.8181	3.2760
- พันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์หรืออยู่ในภาวะคุกคาม ได้รับการอนุรักษ์และคุ้มครอง ไม่ต่ำกว่า	576 ชนิด (สะสม)	534	540	560	576	
3. ฟื้นฟูและคืนพันธุ์ไม้สู่ถิ่นกำเนิดแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วน	ล้านบาท	0.1200	0.1200	0.1230	0.0900	0.4530
- พันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ได้รับการฟื้นฟูและคืนถิ่นโดยการมีส่วนร่วม	9 ชนิด		1	3	5	
- อัตราการอยู่รอดของชนิดพันธุ์ไม้ที่ได้รับการคืนถิ่นจนถึงระยะแพร่พันธุ์ได้ตามหลักวิชาการ	ร้อยละ 80		80	80	80	

11. ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากการรวบรวมพันธุ์ไม้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

SO3 : มุ่งการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Goal : Biodiversity Research and Innovation)

โครงการสำคัญ 4 : อนุรักษ์ ศึกษา วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐาน ทางด้านพืชความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) เหตุผลและความจำเป็น

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าวิจัยและรวบรวมข้อมูลทางด้านพรรณพฤกษชาติของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันท่วงทีภาวะวิกฤตของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนทำหน้าที่ในการอนุรักษ์พันธุ์พืช ศึกษาค้นคว้า วิจัย และเป็นศูนย์รวมตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง ข้อมูล สิ่งพิมพ์เผยแพร่ เพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะด้านพืชและแมลงของประเทศ ตลอดจนศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ใหม่เพื่อสนับสนุนการประเมินสถานภาพด้านการอนุรักษ์ของพันธุ์พืชและแมลงในประเทศ เพื่อนำไปสู่การต่อยอดใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ พันธุ์ พืชหายากธรรมชาติของประเทศเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปสู่นักเรียน นักศึกษาและประชาชน เพื่อให้เกิดความรักและความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

การดำเนินงานด้านการจัดการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ งานบริหารจัดการตัวอย่างพรรณไม้แห้งเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ รวมถึงการเผยแพร่ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมถึงสนับสนุนการประเมินสถานภาพด้านการอนุรักษ์เพื่อการบริหารจัดการและนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการอนุรักษ์ ศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐาน ทางด้านพืชความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการศึกษา วิจัย เพื่อการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านพืช ให้เป็นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสำรวจ รวบรวม จัดเก็บทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศในรูปแบบพันธุ์ไม่มีชีวิต (Living Collection) และไม่มีชีวิต (Dry Collection) รวมถึงข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานในการอนุรักษ์ ศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งสำรองพันธุกรรมพืชของประเทศ
- 2) ศึกษาและเพาะขยายพันธุ์พืช โดยใช้เทคโนโลยี นำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์
- 3) เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษาวิจัย การสร้าง รวบรวม และเผยแพร่ องค์ความรู้ทางวิชาการด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ

3) ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO3 : มุ่งการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Goal : Biodiversity Research and Innovation)
เป้าหมาย	องค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการศึกษารวบรวมเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางพฤกษศาสตร์
ตัวชี้วัด	องค์ความรู้ด้านพืชได้รับการศึกษา รวบรวมและจัดเก็บเพิ่มเติม เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางพฤกษศาสตร์ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย Living Collection (3,600 ชนิด) / Dry Collection (5,000 ตัวอย่าง)

4) เป้าหมาย

● เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- 1) องค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการศึกษา รวบรวม เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ
- 2) พันธุ์ไม้หายาก ได้รับการศึกษา วิจัย และเพาะขยายพันธุ์โดยใช้เทคโนโลยี

● เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีความพร้อมในการเป็นแหล่งให้บริการองค์ความรู้ทางวิชาการด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่การต่อยอดด้านการ ศึกษา วิจัย ทางด้านพืชของประเทศต่อไป

5) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศได้รับการจัดเก็บ ในรูปแบบพันธุ์ไม่มีชีวิต (Living Collection) และไม่มีชีวิต (Dry Collection) เพื่อเป็นฐานในการอนุรักษ์ ศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งสำรองพันธุกรรมพืชของประเทศ
- 2) พันธุ์พืชหายาก เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ได้รับการศึกษา วิจัย เพื่อเพาะขยายพันธุ์พืชโดยใช้เทคโนโลยี นำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์
- 3) มีความพร้อมในการเป็นแหล่งให้บริการองค์ความรู้ทางวิชาการด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่การต่อยอดด้านการ ศึกษา วิจัย ทางด้านพืชของประเทศ

6) ผู้รับผิดชอบ

- สำนักวิจัยและอนุรักษ์

7) งบประมาณและแหล่งเงิน

งบประมาณ = 3.0661 ลบ. (เงินงบประมาณแผ่นดิน)

- แผนงาน สํารวจรวบรวมข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืชและความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น (1.3000 ลบ.)
- แผนงานเพาะขยายพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์และสำรองพันธุกรรมพืช (0.5500 ลบ)
- แผนงานสนับสนุนส่งเสริมการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ (1.2161 ลบ.)

8) ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	จำนวนชนิดพันธุ์ไม้สำคัญของประเทศที่ได้รับรวบรวม อนุรักษ์ และจัดเก็บในรูปแบบตัวอย่างพันธุ์ไม้มีชีวิตอย่างเป็นระบบ 3,600 ชนิด
เชิงปริมาณ :	จำนวนตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งที่รวบรวมและจัดเก็บไว้ในสวนพฤกษศาสตร์อย่างเป็นระบบ 5,000 ตัวอย่าง
เชิงปริมาณ :	จำนวนชนิดพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ได้รับการขยายพันธุ์เพื่อสำรองโดยใช้เทคโนโลยี 5 ชนิด
เชิงคุณภาพ :	ร้อยละของข้อมูลตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งและพันธุ์ไม้มีชีวิตที่สวนพฤกษศาสตร์รวบรวมไว้ได้รับการจัดเก็บในฐานข้อมูล ร้อยละ 80

9) ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 - ก.ย. 67)

10) ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	สำรวจและรวบรวมข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืชและความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - สํารวจรวบรวมทรัพยากรพันธุ์พืช ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายหลักในการรวบรวมอนุรักษ์และจัดการพันธุ์ไม้มีชีวิตอย่างเป็นระบบ จำนวน 3,600 ชนิด และทำการรวบรวม จัดเก็บในรูปแบบตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง ไว้ในสวนพฤกษศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า 5,000 ตัวอย่าง โดยนำไปจัดเก็บในฐานข้อมูลของ อ.ส.พ. ที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 - ดำเนินงานผ่านโครงการย่อยดังนี้ 	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	1.3000

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
		1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตัวอย่างพรรณไม้ 2) โครงการศึกษาความหลากหลายของแมลงในพื้นที่ภาคเหนือ 3) โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและจัดทำฐานข้อมูล		
2	เพาะขยายพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์และสำรองพันธุ์กรรมพืช	- เพาะขยายพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์และสำรองพันธุ์กรรมพืช โดยมีเป้าหมายในการขยายพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์เพื่อสำรองโดยใช้เทคโนโลยี จำนวนไม่ต่ำกว่า 5 ชนิด/ปี	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	0.5500
3	สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการงานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ	- บริหารจัดการงานวิจัย เพื่อการอนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ - ดูแลห้องปฏิบัติการและการตรวจสอบรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO - การให้บริการทางด้านวิชาการ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	1.2161

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
สำรวจและรวบรวมข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืชและความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	ล้านบาท	0.3750	0.3750	0.3750	0.1750	1.3000
- จัดเก็บชนิดพันธุ์ไม้สำคัญของประเทศที่ได้รวบรวมและอนุรักษ์ไว้ในรูปแบบตัวอย่างพันธุ์ไม้มีชีวิตอย่างเป็นระบบ	3,600 ชนิด (สะสม)	3,520	3,540	3,560	3,600	
- จัดทำตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งที่รวบรวมและจัดเก็บไว้ในสวนพฤกษศาสตร์อย่างเป็นระบบ	5,000 ตัวอย่าง	500	1,500	1,500	1,500	
เพาะขยายพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์และสำรองพันธุ์กรรมพืช	ล้านบาท	0.1500	0.1500	0.1500	0.1000	0.5500
- ขยายพันธุ์ชนิดพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์เพื่อสำรอง โดยใช้เทคโนโลยี	5 ชนิด		1	2	2	

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการงานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ	ล้านบาท	0.3000	0.3000	0.3000	0.3161	1.2161
- ร้อยละของข้อมูลตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งและพันธุ์ไม้มีชีวิตที่สวนพฤกษศาสตร์รวบรวมไว้ได้รับการจัดเก็บในฐานข้อมูล	ร้อยละ 80	80	80	80	80	

11) ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากแผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยยังไม่ตอบสนองต่อเป้าหมายตามแผนวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

โครงการสำคัญ 5 : ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

1. เหตุผลและความจำเป็น

ประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 20 ประเทศที่มีทรัพยากรชีวภาพหลากหลายมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) หรือ ทรัพยากรชีวภาพ (Bioresource) เป็นฐานสำคัญของการเกษตร ยารักษาโรค และต่อยอดเศรษฐกิจทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ความหลากหลายทางชีวภาพมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับระบบนิเวศ ซึ่งเอื้อต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด โดยเฉพาะสำหรับมนุษย์ ความหลากหลายทางชีวภาพคือต้นทางของแหล่งอาหารซึ่งจะกลายเป็นแหล่งวัตถุดิบที่ถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงคัดเลือกพันธุ์เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น รวมถึงใช้เป็นแหล่งยารักษาโรคและประโยชน์ด้านต่างๆ อีกนานัปการ

ที่ผ่านมาประเทศไทยใช้ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งผลของการพัฒนาดังกล่าวต้องแลกด้วยความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและการลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพ เกิดของเหลือทิ้งที่สร้างมลพิษ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยเพียง ร้อยละ ๓ ต่อปี ด้วยอัตราการเติบโตดังกล่าวไม่เพียงพอในการนำพาประเทศไทยให้ก้าวข้าม “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของประเทศอันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นเจ้าของสินค้าและบริการมูลค่าสูง ที่ยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ช่วยทลายข้อจำกัด ให้

เกิดการก้าวกระโดดของการพัฒนาต่อยอด สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน กระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งแบบทั่วถึง (Inclusive growth) รวมถึงการรักษาฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้สมดุล ด้วยการใช้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” ซึ่งเป็นการพัฒนา ๓ เศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน ทั้งนี้ โมเดลเศรษฐกิจ BCG มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และสอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยโดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทำหน้าที่บูรณาการการพัฒนาตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สร้างคุณค่าเพิ่ม (Value creation) จากฐานความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรมด้วยกลไกจตุภาคี (Quadruple helix)

องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญประการหนึ่งในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยทางด้านพฤกษศาสตร์และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากพืช รวมทั้งส่งเสริมและให้ความร่วมมือในกิจการดังกล่าวของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน และเห็นถึงความสำคัญของการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์เพื่อความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นทุนพื้นฐานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตเพื่อส่งต่อสู่คนรุ่นต่อไป ธรรมชาติจึงไม่ใช่แค่เพียงทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตเท่านั้น แต่ธรรมชาติคือแหล่งกำเนิดของชีวิตและทุกสรรพสิ่งบนโลก เป็นพื้นฐานของความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องรักษาสมดุลระหว่างการมีอยู่และใช้ไป โดยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พัฒนาต่อยอด ตลอดจนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการมูลค่าสูงจากความหลากหลายทางชีวภาพนำทุนทางทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมไปสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะพืชและแมลง เพื่อความมั่นคง ยั่งยืน และเป็นฐานในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศ

3. ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO3 : มุ่งการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Goal : Biodiversity Research and Innovation)
เป้าหมาย	1) องค์กรความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการศึกษารวบรวมเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงทางพฤกษศาสตร์

	2) จำนวนผลงานวิจัยและพัฒนา องค์ความรู้และนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
ตัวชี้วัด	1) องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ของประเทศ 4 เรื่อง 2) ต้นแบบผลิตภัณฑ์และบริการจากทรัพยากรชีวภาพที่ได้มาตรฐาน สนับสนุนการเพิ่มรายได้ของท้องถิ่น 1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์

4. เป้าหมาย

● เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

1) องค์ความรู้ใหม่ด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะพืชและแมลงของประเทศ ได้รับการศึกษา รวบรวม อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การต่อยอดด้านการศึกษาวิจัย ประเมินสถานภาพด้านการอนุรักษ์ ตลอดจนจัดลำดับที่มีความสำคัญต่อประเทศ (Hub of Knowledge)

2) พันธุ์พืชไทยโดยเฉพาะกล้วยไม้ ชิง-ซ่า ไม้หายาก และสมุนไพร ได้รับการอนุรักษ์นอกถิ่นและฟื้นฟูอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ เพื่อรองรับผลกระทบอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและสนับสนุนการแก้ปัญหาวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ

3) มีนวัตกรรมในการสร้างผลิตภัณฑ์และ บริการจากทรัพยากรชีวภาพโดยเฉพาะพันธุ์พืชที่มีการกระจายพันธุ์อยู่ในประเทศไทย เพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนการเพิ่มรายได้ของท้องถิ่น จาก สินค้าและบริการที่ได้ มาตรฐานสากล

● เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

1) ลดการสูญเสียชนิดพันธุ์พืช และประชาชนมีความตระหนักรู้ในความรู้ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ของความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืชอย่างยั่งยืน

2) ฐานทรัพยากรชีวภาพด้านพืชของประเทศได้รับการเพิ่มศักยภาพเชิงพาณิชย์ และสังคม สนับสนุนการแก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนโดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) มีองค์ความรู้ใหม่ด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะพืชและแมลงของประเทศ ที่ได้มีการศึกษา รวบรวม อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การต่อยอดด้านการศึกษาวิจัย

2) มีนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะพืชและแมลง เพื่อความมั่นคง ยั่งยืน และเป็นฐานในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศ

6. ผู้รับผิดชอบ

- สำนักวิจัยและอนุรักษ์

7. งบประมาณและแหล่งเงิน

งบประมาณ = 1.2930 ลบ. (งบประมาณแผ่นดิน ได้รับจัดสรรจาก สกสว)

8. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	ต้นฉบับผลงานทางวิจัย 4 ผลงาน
เชิงปริมาณ :	ต้นฉบับหนังสือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ 2 เล่ม
เชิงปริมาณ :	กระบวนการอนุรักษ์ 1 กระบวนการ
เชิงปริมาณ :	ต้นแบบผลิตภัณฑ์ 1 ต้นแบบ
เชิงปริมาณ :	บทความงานวิจัย (จากการเสนอผลงานในการประชุมระดับนานาชาติ 1 เรื่อง

9. ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 - ก.ย. 67)

10. ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	แผนงาน/โครงการ	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	ศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะด้านพืชและแมลงในประเทศไทย	- ประเมินสถานภาพของพืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์บนเขาหินปูนของประเทศไทย - สำรวจประชากรกล้วยไม้เพื่อการอนุรักษ์	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	0.3350
2	วิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคมของพันธุ์พืช	- อนุรักษ์พืชสกุลขมิ้น (Curcuma; Zingiberaceae) ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย - พัฒนาการฟื้นฟูประชากรกล้วยไม้สกุลหายากที่ถูกคุกคามเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	0.3700
3	วิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมด้านการอนุรักษ์ พันธุ์ ความหลากหลายของพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของประเทศ	- พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากพืชวงศ์ขิง-ข่า และพืชให้กลิ่นหอมในประเทศไทย	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	0.5880

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
ศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะด้านพืชและแมลงใน ประเทศไทย			0.2010	0.1005	0.0335	0.3350
1) การประเมินสถานภาพของพืช ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์บนเขา หินปูนของประเทศไทย						
- ต้นฉบับบทความวิจัย	1 เรื่อง				1	
- หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)	1 เรื่อง				1	
2) การสำรวจประชากรกล้วยไม้ เพื่อการอนุรักษ์						
- ต้นฉบับบทความวิจัย	1 เรื่อง				1	
- ต้นฉบับหนังสือ/คู่มือการ อนุรักษ์กล้วยไม้สกุล หวาย	1 เล่ม				1	
- จัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ หรือเทคโนโลยี (กระบวนการอนุรักษ์)	1 กระบวนการ				1	
วิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมมูลค่าเพิ่ม เชิงเศรษฐกิจและสังคมของพันธุ์พืช			0.2220	0.1110	0.0370	0.3700
1) โครงการอนุรักษ์พืชสกุลขมิ้น (Curcuma; Zingiberaceae) ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย						
- ต้นฉบับบทความวิจัย	1 เรื่อง				1	
2) การพัฒนาการฟื้นฟูประชากร กล้วยไม้สกุลหวายที่ถูกคุกคาม เพื่อการอนุรักษ์และใช้ ประโยชน์อย่างยั่งยืน						
- ต้นฉบับบทความวิจัย	1 เรื่อง				1	

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
วิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู ความหลากหลายของพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของประเทศ			0.3528	0.1764	0.0588	0.5880
1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากพืชวงศ์ขิง-ข่า และพืชให้กลิ่นหอมในประเทศไทย						
- การนำเสนอผลงานแบบปากเปล่า และบทคัดย่อ งานวิจัย (Abstract) ในการประชุมเผยแพร่ผลงาน/สัมมนาในระดับนานาชาติ	1 เรื่อง				1	
- ต้นแบบผลิตภัณฑ์ ระดับห้องปฏิบัติการ และภาคสนาม	1 ต้นแบบ				1	
- ความร่วมมือทางด้านวิชาการระดับประเทศ	1 เครือข่าย		1	1	1	

11. ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

SO4 : สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และพาณิชย์ (Goal : ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม)

โครงการสำคัญ 6 : ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจเพื่อจัดหารายได้ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์

1. เหตุผลและความจำเป็น

ตามที่องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้ดำเนินการทบทวนและจัดทำแผนวิสาหกิจ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2565 – 2570) โดยได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์องค์กร จำนวน 5 ยุทธศาสตร์ และในด้านที่ 4 (SO4) : ได้กำหนดยุทธศาสตร์ว่าด้วย “การสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และพาณิชย์ โดยมีเป้าหมายในเรื่องของ ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม

องค์การฯ จึงได้กำหนดตัวแบบธุรกิจไว้จำนวน 4 ลักษณะเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการขับเคลื่อนการสร้างรายได้ให้แก่องค์กร และจัดทำเป็นแผนธุรกิจจัดหารายได้ (ระยะ 5 ปี สอดคล้องตามแผนวิสาหกิจ) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายเชิงพาณิชย์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 องค์การฯ จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจเพื่อจัดหารายได้ ใช้เป็นแผนการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2567 ให้แต่ละหน่วยงานภายในขององค์การฯ ใช้เป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจและเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กร ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ทั้งเชิงสังคมและเชิงพาณิชย์ ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ที่มีอยู่

3. ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO4 : สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และพาณิชย์ (Goal : ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม)
เป้าหมาย	9) ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ (ROI) - กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น (Economic Profit) - รายได้ ปี 2567 = 45 ลบ. 10) ผลตอบแทนเชิงสังคม (SROI) 11) ขยายกิจกรรมด้านการเรียนรู้และบริการวิชาการด้วยการจัดตั้ง Botanic Academy

ตัวชี้วัด	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ (ROI) <ul style="list-style-type: none"> - กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น (Economic Profit) - รายได้ ปี 2567 = 45 ลบ. 2) ผลตอบแทนเชิงสังคม (SROI) = 1 : 5 3) ระดับความสำเร็จในการให้บริการวิชาการด้วยการจัดตั้ง Botanic Academy 4) สวนพฤกษศาสตร์ระยองได้รับการพัฒนา สามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15
-----------	---

4. เป้าหมาย

- เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- (1) ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ (ROI) (กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น)
- (2) ผลตอบแทนเชิงสังคม (SROI)

- เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีผลประกอบการที่ดีขึ้น มีภาพลักษณ์ที่ดีและมีชื่อเสียง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทรัพยากรที่มีอยู่สามารถนำมาใช้ให้เกิดความคุ้มค่า นำไปสู่การสร้างรายได้ และส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร

6. ผู้รับผิดชอบ

- สำนักส่งเสริมความรู้และกิจกรรมพฤกษศาสตร์
- สำนักวิจัยและอนุรักษ์
- สำนักพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์
- สำนักบริหาร

7. งบประมาณและแหล่งเงิน

งบประมาณ = 15.9974 ลบ.

- เงินงบประมาณแผ่นดิน = 0.5000 ลบ
- เงินนอกงบประมาณ (เงินรายได้) = 32.0000 ลบ

8. ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) = 0 (เพิ่มขึ้น)
เชิงปริมาณ :	รายได้เฉลี่ยปี 2567 = 45 ลบ.
เชิงคุณภาพ :	ระดับความสำเร็จในการให้บริการวิชาการด้วยการจัดตั้ง Botanic Academy

9. ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 - ก.ย. 67)

10. ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจเพื่อหารายได้ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ เพื่อดำเนินการเชิงธุรกิจ - การประชาสัมพันธ์เชิงรุกไปสู่ประชาชน การสร้างภาพลักษณ์ของสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นที่รู้จัก - และการพัฒนาศักยภาพในการหารายได้ของสวนพฤกษศาสตร์ 	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	25.5000

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

กิจกรรม/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจเพื่อหารายได้ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์	ล้านบาท	23.9999	8.0000	4.0004	3.9997	40.0000
1) BMC001 : แบบจำลองธุรกิจด้านการอนุรักษ์						
- หารายได้จากจำหน่ายต้นไม้	3.1459 ล้านบาท	1.8875	0.6291	0.3145	0.3148	
2) BMC002 : แบบจำลองธุรกิจด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้						
- หารายได้จาก กลุ่มการศึกษา การฝึกอบรม และการเรียนรู้ ผ่านแนวทางการดำเนินงานโรงเรียน (Eco School)	1.4000 ล้านบาท	0.8400	0.2800	0.1400	0.1400	
- หารายได้จาก การบริการวิชาการ						

กิจกรรม/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
3) BMC003 : แบบจำลองธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและพักผ่อน						
- หารายได้จาก ค่าธรรมเนียมการเข้าเยี่ยมชมสวน รายได้จากร้านค้าที่เช่าพื้นที่ รายได้จากการให้บริการ Platform Customer Routing Design	34.4541 ล้านบาท	20.6724	6.8908	3.4454	3.4455	
4) BMC004 : แบบจำลองธุรกิจด้านวิจัยและพัฒนา						
- หารายได้จาก ผลิตภัณฑ์ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์	1.0000 ล้านบาท	0.6000	0.2000	0.1000	0.1000	

11. ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากหารหารายได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

โครงการสำคัญ 7 : โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์

1. เหตุผลและความจำเป็น

ตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 หมวดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยในเป้าหมายที่ 3 เน้นให้การท่องเที่ยวไทยต้องมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในทุกมิติ เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) และแผนงานบูรณาการการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อน การพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามหมวดหมาย มีเป้าหมายหลักของแผน คือให้ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน มีตัวชี้วัดในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 2.4 ล้านล้านบาท และการจัดอันดับการพัฒนาการเดินทางท่องเที่ยว Travel & Tourism Development Index (TTDI) อยู่ในอันดับ 1 ใน 30

โดยตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนงานบูรณาการ แนวทางที่ 1 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม มีเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยมีการดำเนินงานผ่านโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ที่มีหลายหน่วยงานร่วมกันขับเคลื่อน

จากเป้าหมายที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับแนวโน้มการท่องเที่ยว ปัจจุบันกำลังเกิดกระแสการมุ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น รวมทั้งกระแสความนิยมและความสนใจด้านพรรณพืช การใช้ประโยชน์จากพืช การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ “สวนพฤกษศาสตร์” จึงถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และสร้างสรรค์ มีความน่าสนใจ สามารถเป็นกลไกที่สำคัญของประเทศในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ ด้วยการผสมผสานภารกิจสำคัญของสวนพฤกษศาสตร์ ในการเป็นแหล่งรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ด้านพืชหายาก พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ พรรณไม้ที่สำคัญตลอดจน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของประชาชน เพื่อทำการอนุรักษ์ ศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน ตลอดจน เป็นแหล่งสำรองพันธุ์กรรมพืชเพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิดในระดับประเทศที่มีการดำเนินการตามภารกิจตามเป้าหมายการอนุรักษ์พรรณพืชในระดับโลก และมีความสอดคล้องตามแนวทางการดำเนินงานเช่นเดียวกับกับสวนพฤกษศาสตร์ต่างๆ ทั่วโลก

นอกจากภารกิจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชที่สำคัญ ยังสามารถต่อยอดและพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งเรียนรู้ เผยแพร่ ถ่ายทอด และสร้างความตระหนัก ในความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์พืช ส่งผลต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุ์พืชของประเทศอย่างยั่งยืน องค์การสวนพฤกษศาสตร์ จึงมุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพสวนพฤกษศาสตร์ในระดับประเทศ ให้มีมาตรฐาน และเทียบเท่าสวนพฤกษศาสตร์ระดับสากล ตลอดจนเป็นดัชนีชี้วัดการเจริญเติบโตของประเทศ เพื่อให้สามารถรองรับผู้มาใช้บริการ รวมถึงนักท่องเที่ยว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพรูปแบบใหม่ ที่สามารถตอบสนองต่อประชาชนและนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านการอนุรักษ์หวงแหนทรัพยากรพันธุ์พืชที่สำคัญของประเทศ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ เล็งเห็นศักยภาพของสวนพฤกษศาสตร์ทางภาคเหนือ ในความรับผิดชอบต่อองค์กร ที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ดินแดนแห่งวัฒนธรรมล้านนา ที่อุดมไปด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ในภาคเหนือ สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่าสุโขทัย ดินแดนแห่งพรรณไม้และวัฒนธรรมโบราณ สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้าในพระราชดำริ พื้นที่ดินแดนประวัติศาสตร์ทหารกล้า เต็มด้วยพรรณไม้หายากในพื้นที่สูง ล้วนสามารถพัฒนาเป็นสวนพฤกษศาสตร์ ที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กลมกลืนกับธรรมชาติและพันธุ์พืชที่สำคัญของประเทศ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ จึงได้จัดทำ โครงการ (ระดับรายการ) ส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศ เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศ โดยมีการพัฒนาและการดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมทางหลวงเพื่อพัฒนาและบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์ และสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้รับความรับผิดชอบต่อประชาชนและนักท่องเที่ยว

- 2) เพื่อให้เกิดการบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว การตลาดและประชาสัมพันธ์ เพื่อกระตุ้นความต้องการด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

3. ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO4 : สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์ บริการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ ทั้งมูลค่าเชิงสังคม และ พหุณิชนิย (Goal : ผลตอบแทนเชิงพหุณิชนิยและเชิงสังคม)
เป้าหมาย	สวนพฤษศาสตร์ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ มาตรฐาน รองรับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและ สร้างสรรค์
ตัวชี้วัด	1) รายได้จากการท่องเที่ยวสวนพฤษศาสตร์เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 2) ประชาชนผู้ใช้บริการท่องเที่ยวสวนพฤษศาสตร์ มีระดับความพึงพอใจ และเกิดความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากร พันธุ์พืช และสิ่งแวดล้อม กับการใช้ประโยชน์ภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 80

4. เป้าหมาย

- เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

- เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) จำนวนนักท่องเที่ยวสวนพฤษศาสตร์ เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 15%
- 2) รายได้จากการท่องเที่ยวสวนพฤษศาสตร์เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สวนพฤษศาสตร์ ได้รับการยกระดับการบริการและการบริหารจัดการสามารถรองรับ การเติบโตด้านการท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศ
- 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพรูปแบบใหม่ ที่สามารถตอบสนองต่อประชาชนและ นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านการอนุรักษ์หวงแหนทรัพยากรพันธุ์พืชที่ สำคัญของประเทศ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

6. ผู้รับผิดชอบ

- สำนักพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์

7. งบประมาณและแหล่งเงิน

งบประมาณ = 3.6100 ลบ. (เงินงบประมาณแผ่นดิน)

8. ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	สวนพฤกษศาสตร์ ได้รับการพัฒนาศักยภาพ เพื่อรองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ 2 แห่ง
เชิงปริมาณ :	สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15
เชิงคุณภาพ :	ประชาชนผู้ใช้บริการท่องเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์ มีระดับความพึงพอใจ และเกิดความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรพันธุ์พืช และสิ่งแวดล้อมในระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 80

9. ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 - ก.ย. 67)

10. ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	กิจกรรม 1 : ยกกระดับสวนพฤกษศาสตร์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศ	1) ดำเนินการขยายเขตไฟฟ้าสำหรับบริการท่องเที่ยว(ขยายเขตเข้าไปในพื้นที่ให้บริการลานกางเต็นท์ ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวใช้บริการจำนวนมาก)	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	1.0000
2	กิจกรรม 1 : เพิ่มศักยภาพสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศ	จัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง 1) เรือยนต์ไฟฟ้าโซล่าเซลล์ 2 ลำ 2) เรือคายัค 20 ลำ 3) รถจักรยานเสือภูเขา 30 คัน	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	2.6100

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
กิจกรรม 1 : ยกระดับสวนพฤกษศาสตร์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศ						
1) ขยายเขตไฟฟ้าสำหรับบริการท่องเที่ยว สวนพฤกษศาสตร์พิษณุโลก	ล้านบาท				1.0000	1.0000
กิจกรรม 2 : เพิ่มศักยภาพสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศ						
พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์ ระยอง						
1) จัดซื้อครุภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนการให้บริการท่องเที่ยว	ล้านบาท				2.6100	2.6100

11. ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากการดำเนินงานก่อสร้างไม่แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ

SO5 : พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้สภาวะวิกฤติ

โครงการสำคัญ 8 : บริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะองค์กร

1. เหตุผลและความจำเป็น

ตามกรอบการประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจ ตามระบบประเมินผลรัฐวิสาหกิจ State Enterprise Assessment Model : SE-AM ด้านการบริหารจัดการองค์กร Core Business Enablers เป็นแนวทางให้รัฐวิสาหกิจพัฒนาระบบขององค์กร และมีกระบวนการบริหารจัดการที่ประสิทธิภาพ ในด้านต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้พัฒนาไปตามเป้าหมาย องค์กรสวนพฤษศาสตร์ จึงต้องเร่งดำเนินการตามหลักเกณฑ์ เพื่อพัฒนากระบวนการให้เป็นไปตามระบบการประเมิน ตามยุทธศาสตร์ขององค์กรที่วางไว้ เพื่อให้การดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องภายใต้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี และการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกันทุกประเด็นการพัฒนาภายใต้ Core Business Enablers องค์กรสวนพฤษศาสตร์จึงได้จัดวางแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้หลักเกณฑ์การประเมินผลด้าน Enabler เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมการดำเนินงานจากการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมุ่งเน้นการสื่อสาร และการสร้างกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาภาพรวมด้านการบริหารจัดการองค์กร ให้มีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี การวางแผนกลยุทธ์ เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับกระบวนการบริหารจัดการด้านอื่นๆ โดยมีเป้าหมายในการยกระดับการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินผล รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลและการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาภาพรวมด้านการบริหารจัดการองค์กร ให้มีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ
- 2) สนับสนุนการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการภายใต้หลักเกณฑ์การประเมินผลด้านการบริหารจัดการองค์กร Core Business Enablers

3. ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO5 : พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้สภาวะวิกฤติ
เป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร มีมาตรฐานตาม Core Business Enablers 2) ความสำเร็จในการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานด้วยระบบมาตรฐานคุณภาพ (International Standard Organization)

ตัวชี้วัด	3) ระดับคะแนนด้านการบริหารจัดการองค์กร Core Business Enablers ไม่ต่ำกว่าระดับ 3
-----------	---

4. เป้าหมาย

- เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

1) การดำเนินงานตามหลักเกณฑ์การประเมินผลด้านการบริหารจัดการองค์กร 8 ด้าน

- เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

1) คะแนนการประเมินผลด้านด้านการบริหารจัดการองค์กรทั้ง 8 ด้าน ไม่ต่ำกว่าระดับ 3

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) การบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2) เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน ภายใต้หลักเกณฑ์การประเมินผลด้านการบริหารจัดการองค์กร Core Business Enablers ทั้ง 8 ด้าน

6. ผู้รับผิดชอบ

- สำนักบริหาร

7. งบประมาณและแหล่งเงิน

แผนงานบริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะองค์กร งบประมาณ = 141.0895 ลบ.

- เงินงบประมาณแผ่นดิน (แผนงานบุคลากรภาครัฐ) 65.7253 ลบ
- เงินงบประมาณแผ่นดิน 35.4452 ลบ
- เงินนอกงบประมาณ (เงินรายได้) 39.9190 ลบ

แผนงาน IT งบประมาณ = 1.2518 ลบ.

- เงินงบประมาณแผ่นดิน = 0.7518 ลบ
- เงินนอกงบประมาณ (เงินรายได้) = 0.5000 ลบ

8. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	คะแนนการประเมินผลด้านการบริหารจัดการองค์กร ไม่ต่ำกว่าระดับ 3
เชิงคุณภาพ :	ระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสวนพฤกษศาสตร์ ร้อยละ 80

9. ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 - ก.ย. 67)

10. ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

10.1) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	บริหารจัดการและพัฒนา สมรรถนะองค์กร	<ul style="list-style-type: none"> ● บริหารงาน ในค่าใช้จ่ายบุคลากร ภาครัฐ (65.7253 ลบ) ● ดำเนินการด้านการบริหารจัดการและ การพัฒนาสมรรถนะองค์กร ผ่าน โครงการย่อย (2.9482 ลบ) ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1) โครงการบูรณาการขับเคลื่อน การดำเนินงานภายใต้เกณฑ์ ประเมินผลด้าน Enablers (1.0942 ลบ) 2) โครงการศูนย์บริการข้อมูลทาง พฤกษศาสตร์เพื่อประชาชน (0.4476 ลบ) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพใน การดำเนินงานสำนักบริหาร (0.7836 ลบ) 4) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพใน การดำเนินงานสำนักตรวจสอบ ภายใน (0.2000 ลบ) 5) โครงการพัฒนาบุคลากร (0.4228 ลบ) - บริหารจัดการด้าน การเงิน/การคลัง และบริหารการค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงานขององค์กร (ตอบแทน ใช้ สอย วัสดุ สาธารณูปโภค) (72.4160 ลบ) 	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	141.0895
2	พัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหารและ บริการด้านพฤกษศาสตร์แก่ ประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหาร และบริการด้าน พฤกษศาสตร์แก่ประชาชน - บริการงานบำรุงดูแลรักษาระบบ คอมพิวเตอร์และสารสนเทศ รวมถึง เครือข่าย 	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	1.2518

10.2) แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
แผนงานบุคลากรภาครัฐ	ล้านบาท	19.2382	18.9576	18.9576	8.5719	65.7253
บริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะองค์กร	ล้านบาท	16.9939	19.3043	19.1303	19.9357	75.3642
- ดำเนินการบริหารจัดการ สอดคล้องกับกระบวนการของ Core Business Enablers ให้ผ่านการประเมินในระดับที่ 3 1) ด้านการกำกับดูแลที่ดีและการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) ด้านการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน 4) ด้านการมุ่งเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและลูกค้า 5) ด้านการบริหารทุนมนุษย์ 6) ด้านการจัดการความรู้และนวัตกรรม 7) ด้านการตรวจสอบภายใน	ค่าเกณฑ์ 3				3	
- บริหารการเบิกจ่ายงบประมาณ	ร้อยละ 100	30	61	87	100	
- เตรียมความพร้อมเพื่อขอรับรองมาตรฐาน ISO	1 มาตรฐาน				1	
พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและบริการด้านพณิชยศาสตร์แก่ประชาชน	ล้านบาท	0.3000	0.2400	0.1200	0.0918	0.7518
- ระดับคะแนน Core Business Enablers 1) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	ค่าเกณฑ์ 3				3	

11. ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	ความเสี่ยงจากขาดการบริหารจัดการองค์กรให้มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และทันสมัยรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง
2	ความเสี่ยงการบริหารทุนมนุษย์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ

โครงการสำคัญ 9 : โครงการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรองค์การสวนพฤกษศาสตร์สู่มาตรฐานการบริการสวนพฤกษศาสตร์สากล

เหตุผลและความจำเป็น

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) กำหนดให้การพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐ รวมทั้งพัฒนาบุคลากร ภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสมรรถนะ ทักษะ ความสามารถ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานอย่าง มีคุณภาพ ยึดมั่นในคุณธรรม รวมทั้งพัฒนาภาวะผู้นำ ทุกกระดับให้มีความสามารถสูง ซึ่งการพัฒนาบุคลากร ภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนองค์กร ภายใต้ความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงกับสถานการณ์ ที่ผันผวนอย่างเช่นปัจจุบัน ที่ต้องมุ่งเน้นให้บุคลากร ภาครัฐเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การสร้างระบบนิเวศ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาที่ยืดหยุ่น ต่อเนื่อง พร้อมรับ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อเร่ง การเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพ การทำงานของบุคลากรภาครัฐ เพื่อให้แนวทางการพัฒนาบุคลากร ภาครัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกันสามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำการเปลี่ยนแปลงด้วยการสร้าง นวัตกรรมและการตอบสนองประชาชนส่วนรวม ได้อย่างมีประสิทธิภาพองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้กำหนด แนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ที่สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และนโยบายขององค์กรให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ตอบสนองต่อเป้าหมายระดับประเทศ โดยเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการทำงาน ตามนโยบายพัฒนาองค์กรภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะบุคลากร ดิจิทัล ให้ครอบคลุมทุกระดับตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และพนักงานผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ประกอบกับการดำเนินงานหลังจากสถานการณ์ Covid-19 ต้องมี การกระตุ้นและสร้างพฤติกรรมใหม่ในการใช้บริการผ่านทางออนไลน์หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น องค์การ สวนพฤกษศาสตร์ จึงจำเป็นต้องดำเนินโครงการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรองค์การสวนพฤกษศาสตร์สู่ มาตรฐานการบริการสวนพฤกษศาสตร์รูปแบบใหม่ โดยการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรครอบคลุมทุกระดับ ตำแหน่งภายในองค์กร ภายใต้กลยุทธ์

1) การเตรียมความพร้อมผู้นำ ในยุคดิจิทัล (Digital Leadership) ที่จะเป็นตัวเร่งสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันของ องค์กรและปรับตัวทันต่อสถานการณ์พร้อมดำเนินงานตามภารกิจสำคัญที่ตอบสนองนโยบาย เร่งด่วนของรัฐบาล

2) การพัฒนาทักษะที่มีอยู่และเสริมทักษะใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะและความสามารถทางดิจิทัล เพื่อ ปรับปรุงกระบวนการและสร้างนวัตกรรมบริการรูปแบบใหม่ ตอบสนองความต้องการของประชาชน ในภาพรวม สอดรับกับแนวความคิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานในยุคดิจิทัลและศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)

3) สร้างระบบนิเวศในการทำงานที่เอื้อให้บุคลากรภาครัฐเกิดการเรียนรู้และพัฒนา อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนใช้ชีวิตให้สมดุล โดยจัดเตรียมเครื่องมือและกลไกสนับสนุนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะก่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อการส่งมอบบริการประชาชน ภาคธุรกิจ พันธมิตรทางการค้า และสามารถ สร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ธุรกิจไทยในระยะยาว อันจะเป็นพลังสำคัญที่จะร่วมขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย 4.0 รวมถึงตอบสนองต่อ นโยบายรัฐบาลดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านดิจิทัลขององค์กรเพื่อรองรับการเติบโตของสวนพฤกษศาสตร์สู่มาตรฐานสากล
- 2) เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลขององค์กรให้รองรับการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัล

ความเชื่อมโยงกับแผนวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	SO5 : พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้สภาวะวิกฤติ
เป้าหมาย	4) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร มีมาตรฐานตาม Core Business Enablers 5) ความสำเร็จในการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานด้วยระบบมาตรฐานคุณภาพ (International Standard Organization)
ตัวชี้วัด	6) ระดับคะแนนด้านการบริหารจัดการองค์กร Core Business Enablers ไม่ต่ำกว่าระดับ 3

เป้าหมาย

- เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)
 - 1) บุคลากรด้านเทคโนโลยีได้รับการฝึกอบรม จำนวน ไม่ต่ำกว่า 15 คน
- เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)
 - 2) องค์กรสวนพฤกษศาสตร์สามารถพัฒนาบริการขององค์กร ตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) การบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2) บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรในอนาคต

ผู้รับผิดชอบ

- สำนักบริหาร

งบประมาณและแหล่งเงิน

- เงินงบประมาณแผ่นดิน 0.3101 ลบ.

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

เชิงปริมาณ :	จำนวนบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาในหลักสูตรต่างๆ ไม่น้อยกว่า 15 คน
เชิงคุณภาพ :	ระดับความสามารถองค์การสวนพฤกษศาสตร์สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัล ในระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 80

ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2567 (ต.ค. 66 - ก.ย. 67)

ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
1	จัดส่งบุคลากรภาครัฐเข้ารับ การอบรม รรมหลักสูตรด้าน เทคโนโลยีและ ดิจิทัล รวมถึง หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ รัฐบาล ดิจิทัลจากหน่วยงานที่จัดทำ หลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการจัดส่งบุคลากรภาครัฐเข้า รับการอบรม รรมหลักสูตรด้าน เทคโนโลยีและ ดิจิทัล รวมถึง หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ รัฐบาลดิจิทัล จากหน่วยงานที่จัดทำหลักสูตร - กลุ่มหลักสูตร การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) - กลุ่มหลักสูตร การรักษาความมั่นคง ปลอดภัยไซเบอร์ (CyberSecurity) - กลุ่มหลักสูตร ธรรมาภิบาลข้อมูล ภาครัฐ (Data Governance) - กลุ่มหลักสูตร เกี่ยวกับการวิเคราะห์ ข้อมูล (Data) - กลุ่มหลักสูตร ด้านการจัดทำ สถาปัตยกรรมองค์กร (EnterpriseArchitecture) - กลุ่มหลักสูตร ด้านการบริหาร โครงการดิจิทัล (Digital Project Management) 	ต.ค. 66 - ก.ย. 67	0.3101

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (ลบ.)
		- กลุ่มหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Service)		

แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ				รวม (ล้านบาท)
		ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	
จัดส่งบุคลากรภาครัฐเข้ารับการอบรม หลักสูตรด้านเทคโนโลยีและ ดิจิทัล รวมถึงหลักสูตรที่เกี่ยวกับ รัฐบาล ดิจิทัลจากหน่วยงานที่จัดทำ หลักสูตร	ล้านบาท	0.06202	0.06202	0.09303	0.09303	0.3101

ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

RF	ปัจจัยเสี่ยง
1	หลักสูตรภาครัฐมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถอบรมได้ครบถ้วน

Welcome to QSBG

องค์การสวนพฤกษศาสตร์